КУТУБХОНАСИ
тадқиқотлар институти

ҲУРРИЯТ

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

19 - 25 апрель
2000 йил
16 (169) - сон

Чоршанба кунлари чиқади

1996 йил декабрдан чоп этила бошлаган

Америка Қўшма Штатлари Давлат котиби Мадлен Ольбрайт хоним Ўзбекистонда!

Ишон, одам, баҳорга ишон,
Қара, гўдак каби бегубор —
Мингинчи бор оловдай порлоқ
Гулларини кўрсатар баҳор.

Баҳор сенга ишонар, қара,
Сузиб чиқди кўзига юрак —
Қараб турар сенга интизор,
Сен баҳорни севишинг керак.

Кўзига боқ, ҳайдама уни —
Мингинчи бор қилмагин хато.
Остонангдан кетмайди баҳор,
Сен аслингга қайтмагунча то.

Шарқиратар асов сойларин,
Нафасидан ранглар уфурар,
Ўйнайверар яшил қушларин,
Гулларини ёндиравераp…

Шавкат РАҲМОН

МУНОСАБАТ

ИМКОНИЯТ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "ДАВРИЙ МАТБУОТНИ ТАРҚАТУВЧИ КОРХОНАЛАРНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА"ги қарори чиққач, матбуотчилар ва унга алоқадор ташкилотлар ходимлари беҳад севинишгани шубҳасиз. Чунки бу воқеа матбуотимиз учун кўндаланг бўлиб турган асосий муаммолардан бири - газетани газетхонга етказиб бериш муаммосининг ҳал этилишида беқиёс ҳисса қўшажаги кундек равшан.

Қуйида бир гуруҳ журналистлар, матбуотни тарқатиш ташкилотлари ходимлари ва ўқувчиларимизнинг ҳукуматимиз томонидан қулайлик сифатида қабул қилинган бу қарорга муносабатлари чоп этилмоқда. Зора, энди матбуот нашрларини вақтида ва арзон баҳода етказиб беришга эришсак...

РУСТАМ ҚОСИМОВ, Ўзбекистон Республикаси "Матбуот тарқатувчи" акциядорлик компанияси бош директори:

- Бу қарор миллий истиқлол ва миллий мафкурамизни тарғиб-ташвиқ қилишга, матбуот нашрларининг ўз вақтида халқимизга етиб боришига ҳамда соҳамизнинг янада ривожланишига беқиёс ҳисса қўшади. Айниқса қарордаги босма нашрларни вилоят марказлари ва Қорақалпоғистон Республикасига ўз вақтида етказиб беришни назарда тутган "Ўзбекистон ҳаво йўллари" миллий авиакомпаниясига самолётлар учиш жадвалини қайта кўриб чиқиш тавсияси катта аҳамиятга эга.

ЮСУФ ЖЎРАЕВ, "Ўзбекистон овози" газетасининг бўлим мудири:

- Республикамиздаги даврий матбуот нашрлари жамиятимизда кечаётган жараёнларни фуқароларга етказувчи жарчи ҳисобланади. Шундай экан, даврий нашрларни қўллаб-қувватлаш шу куннинг вазифаси эди. Шу маънода "Матбуот тарқатувчи" ҳиссадорлик компанияси фаолиятини такомиллаштириш барча нашрларга қулайлик яратади. Газеталарнинг қон томирлари эса обуначилари, бу ўринда "Ўзбекистон почтаси"нинг ҳам хизматлари беқиёс. Уларга қилинадиган имконият барча нашрлар учун яратилган енгилликдир.

НАТАЛЬЯ ПОЛЯНСКАЯ, "Правда Востока" газетаси хатлар бўлими мудири:

- Юртимиз чекка ҳудудларида газета-журналларнинг ўқилмаслиги ҳақида кўп нолишади. Лекин бунинг асосий сабабларидан бири у ерга вақтли матбуотнинг етиб бормаслиги эди. Ўйлайманки, ушбу қарордан сўнг мамлакатимизнинг турли бурчагида яшовчи ватандошларимиз газета-журналларни ўқиш имкониятига эга бўладилар.

БАХТИЁР ШОҲНАЗАРОВ, тележурналист:

- Ҳозирги пайтда бутун дунё интернет тармоғи билан боғланган. Ривожланган мамлакатлар аҳолиси уйидан чиқмасдан, компьютер тизимига боғланиб, жаҳоннинг исталган бурчагидан энг янги маълумотни олиши мумкин. Республикамиз марказий газеталарини ҳам интернет орқали вилоят марказлари ва туман ҳудудларига тарқатиб, ўша ердаги босмахоналарда чоп этишни йўлга қўйиш давр талабидир. Чунки, бунда йўл харажатлари бир неча баравар камаяди. Ёхуд газетанинг янги сонларини дискеталарга ёзиб, жойларга юбориш мумкин. Бу борада тегишли ташкилот ва идоралар ҳомийлик қилсалар нур устига нур бўлур эди.

Тошмирза АҲМАДШОЕВ, Фарғона вилояти, Кувасойдаги Кўчқорчи қишлоғи:

- Оммавий ахборот воситаларининг, жумладан газетанинг қудратига ишонаман. Инсонни чалғитадиган ҳам, тўғри йўлга бошлайдиган, адолатнинг борлигига ишонтирадиган, ҳақ-ҳуқуқини танитадиган ҳам, Ватаннинг буюклигига ишонтирадиган, унинг иззат-обрўсини дунё миқёсларига кўтарадиган ҳам ГАЗЕТА! Мен ўзим 35 йил ўқитувчилик қилиб газетхонликни канда қилмадим. Муттасил обуна бўлган пайтларим айримларини ололмай қолганман, шу боис ҳозир қийин кечса-да, қишлоғимиздан шаҳарга қатнаб "Ҳуррият"ни сотиб оламан. Тасаввур қилинг, чоршанба келди дегунча қишлоқдан 50 сўм йўлкира тўлаб, шаҳарга бораман. Тунов куни борсам газета келмабди. Пайшанба бордим, газета яна йўқ. Дўкончига олиб қўйишини сўраб яна қишлоққа қайтдим. Эртасига борсам бир дона газета 330 сўмга тушар экан менга! Ҳисобладингизми, туда — 50, сюда — 50, уч кунда 300, унга газетанинг 30 сўмини қўшинг, чиқдими?.. Ё "Ҳуррият" "подприлавка"га ўтиб кетадими?..

Назаримда, Вазирлар Маҳкамасининг мазкур Қарори айни менга ўхшаш газета шайдоларининг оғирини енгиллаштириш учун ҳам чиқарилган деб ўйлайман.

ДИЛОРОМ МАТКАРИМОВА, "Миллий тикланиш" газетаси:

- Илгари обуначилар ва рўзнома дўконларига газеталарни ўз вақтида етказиш,чакана савдони кенгайтириш каби масалаларда муаммолар мавжуд эди. Ўйлайманки, ушбу қарор уларни ҳал қилишга етарли асос бўла олади. Жамиятда сўз эркинлиги, фикр хилма-хиллиги оммавий ахборот воситаларида, жумладан матбуотда акс этади. Демак даврий матбуотнинг кенг тарқалиши юртимиз ривожида катта аҳамиятга эга.

ФАХРИДДИН КАРИМОВ, "Маърифат" газетаси масъул котиби:

- Менимча, ушбу қарор мамлакатимиз аҳолисининг энг нозик эҳтиёжини қондириш мақсадида қабул қилинди. Чунки аҳоли даврий матбуот орқали замон билан ижтимоий-сиёсий жиҳатдан ҳамнафас бўлади. Лекин бу қарорнинг ижроси ҳар биримизнинг — муштарийлар, матбуотчилар ва журналистларнинг доимий назорати остида бўлиши керак.

ОФАРИН!

МАЪРИФИЙ ТАРҒИБОТГА КАМАРБАСТАМИЗ

Тошкентдаги "Эски Жўва" бозори ОАЖ раиси вазифасини бажарувчи А.Р.БОЙМАТОВга

Биз Республика "Тасвирий ойина" ижодий уюшмаси аъзолари "Ҳуррият" газетасидаги "Эски Жўва" маърифати" мақоласини зўр бир мамнуният ва хурсандчилик билан ўқиб чиқдик.

Мақолада "Эски Жўва" очиқ акциядорлик жамиятида "маърифат ва тарғибот" бўлими ташкил этилганлиги бизни ниҳоятда хурсанд қилди.

Ахир, доно халқимизда қайси юртни билмоқчи бўлсанг, унинг бозорини бориб кўр, деган нақл бор.

Ростдан ҳам ўлкамиз бозорларининг бугунги кундаги шукуҳи ўзгача. Бозор деган жойнинг табарруклиги шундаки, у одамлар эҳтиёжини қондирадиган эл дастурхони бўлиши билан бирга, ҳеч бир миллат ажратмай, ҳеч кимни камситмай барчани ўзига чорлайди. Бозорга қайси миллат-элат вакили кириб келмасин, ҳаммаси бир инсон сифатида ўзаро муомала-муносабатда хушмуомала, ширинсўз ва адолатли бўлишлари табиий ҳолдир.

Шундан келиб чиқиб бозор — ҳамманики, насиба — эгасиники, ҳар ким насиб қилганини олади дейишимиз жоиздир. Агар бозорларимиз хизматчилари ва савдогарлари бизнинг заҳматкаш ва оқкўнгил халқимизга чин дилдан самимий ва хушмуомала хизмат қилса, фуқароларимизнинг гўзал ҳаётимизга бўлган муҳаббати янада ортар ва жамиятимиз маънавияти, қадим бозор одоблари яна тикланар эди.

Республика "Тасвирий ойина" ижодий уюшмаси "Эски Жўва" бозори мутасаддиларининг ташаббусини қўллаб-қувватлаган ҳолда уларга ўзининг барча ёрдамларини беришга тайёр.

Бозорнинг турли-туман қоидалари бор. Уларнинг "Савдогар — харидорга" деган сарлавҳаларда насиҳат эмас, тарбиявий йўналишдаги халқ руҳиятига етиб борадиган шаклда берсак.

Бозорга осиладиган шиорлар оддий халқнинг маданий-маънавий мавқеини ҳисобга олган ҳолда лўнда, уларга етиб борадиган сўзларда берилгани, бизнингча, маъқул.

Бизда тарғибот йўналишидаги маърифий сўзларни кўплаб топса бўлади. Жумладан:

1. Бозорни саришта, одамларни фаришта деб билинг.
2. Ҳисоб-китобда бир-бирингизга хиёнат қилманг, хиёнат баракани учиради.
3. Сўз ғазабига миниб, оғзингизга эрк берманг.

Ушбу йўналишдаги маърифий сўзларни ўқиган ёки шу мавзуда берилган

тасвирий асарларга кўзи тушган бозор аҳли ўз муомаласида бозор одобига риоя қилар эди.

Бозор иқтисоди бўлгандан сўнг бутун халқимиз ва ёшлар бозорга кириб бормоқда. Халқимизда азалдан мавжуд миллий қадриятлар тикланаётганида, ахлоқ ва одоб, маънавият ва маърифат соҳасида ҳам бозор одобини эгаллашда тарғибот воситалари катта ўрин тутади.

Бозор одамлар энг кўп борадиган гавжум, муқаддас жой бўлганлиги учун ўзбек халқнинг қадимий маънавий-маърифий қадриятлари қайта тикланиши керак. Бугунги кунда бозор меҳрга зор. "Эски Жўва" бозорида "Маърифат ва тарғибот" бўлимининг очилиши бозорга кўрсатилаётган меҳрдан даракдир. Чунки бу бўлим орқали бозор одобномаси бўйича ота-боболаримиздан, аждодларимиздан қолган жуда кўп одоб-ахлоққа оид сўзлашув, муомала ва савдога оид ҳикматли сўзларни ўсиб келаётган авлодга ўргатиш мумкин. "Эски Жўва" бозоридаги каби "Маърифат ва тарғибот" бўлими барча вилоят, шаҳар ва туманларда ҳам очилса халқимизнинг кўнглидаги иш бўлар эди.

Юқоридаги "Эски Жўва" бозорининг ташаббусидан барчамиз тўғри хулоса чиқариб, бозор одобини, бунёдкор аждодларимизнинг донишмандона сўзларидан фойдаланган ҳолда маънавиятимизнинг юксалишига ўз ҳиссамизни қўшайлик.

Исфандиёр ЛАТИПОВ,
Республика "Тасвирий ойина" ижодий уюшмаси Бошқарув раиси

СОҒЛОМ АВЛОД

Она сутини қизғанасизми?

Тошкентдаги ҳомила ва ҳомиладорлик ҳолатини ўрганувчи Перинотал марказ бугунги кунда гўдакларни кўкрак сути билан озиқлантиришнинг мавжуд аҳволини назарий жиҳатдан ўрганиб чиқди.

— Бунинг учун шаҳарнинг турли ҳудудларида истиқомат қилувчи бир ёшгача фарзанди бўлган 300 нафар аёлга махсус сўров варақалари тарқатилди, - деди Перинотал марказ директори ўринбосари, тиббиёт фанлари номзоди Ўктам Жалолов.

— Сўров натижалари шуни кўрсатдики, шаҳарда жажжи ўғил-қизини дастлабки олти ой мобайнида фақат кўкрак сути билан озиқлантирган оналар 2-3 фоизни ташкил этади. 60 фоиз она ярим ёшгача бўлган гўдакларини кўкрак сути ва бошқа суюқликлар, хусусан шарбат, қайнаган сув, чой билан, қолганлари эса буткул сунъий овқат билан озиқлантирар экан.

Тиббиёт илми шуни кўрсатмоқдаки, чақалоқни дастлабки олти ой мобайнида истисносиз кўкрак сути билан боқиш уларнинг жисмонан соғлом, ақлий баркамол ривожланиши учун асосий омил ҳисобланади.

Ў. Жалоловнинг сўзларига қараганда, юқоридаги сўров натижаларига кўра, чақалоқларнинг неча фоизи бир ёшигача енгил ва оғир касалликларга учраганликларини назарий жиҳатдан аниқлаш мумкин бўлди. Тадқиқотларнинг кўрсатишича, биринчи гуруҳдаги – олти ой истисносиз она сути билан озиқланган гўдакнинг фақат 17 фоизи касалга учраган ва иммун ҳолати бақувват бўлгани учун уларнинг 1 фоизигина даволанишга муҳтожлик сезган. Иккинчи тоифадаги қўшимча суюқлик ичган болаларнинг 67 фоизи касал бўлиб, 65 фоизи даволанишга эҳтиёж сезган. Буткул сунъий озиқлантирилган гўдакларнинг эса 100 фоизи хасталаниб, 96 фоизи даво истаб шифокорга мурожаат қилган.

Яна бир статистик маълумот: гўдакларни сунъий озиқлантиришга даъват этаётганларнинг 52 фоизини маҳаллий педиатрлар, 30 фоизини қўни-қўшни, таниш-билиш "маслаҳатгўйлар", 19 фоизини қайноналар ташкил этган.

"Туркистон-пресс"

Давоми 2-бетда

ЙЎҒ-Э!

Тараққиётнинг чеки йўқ... таназзулнинг ҳам!

ҲУРРИЯТ — ТВ

ТАЙСОН ТОШКЕНТГА КЕЛАРМИШ!

Кўрсатув чиққанига ҳали кўп вақт бўлмаган бўлса-да "Ринг қироллари" аллақачон ўз мухлисларини топган. Буни томошабинларимиздан келаётган хатлар оқими ҳам, исботлайди, албатта. Гарчи, Давлат ТУРДИАЛИЕВнинг кўрсатув тайёрлашдан қўли бўшамаётганлигини билсак-да, суҳбатлашишга улгурдик.

— Давлат ака, "Ринг қироллари"нинг мухлислари кўп. Ҳар ҳафтада кўрсатув тайёрлаш осонмасдир-а?

— Бир кўрсатув экранга чиқишида кўпчилик меҳнат қилади. Биз кейинги пайтларда одамларимизнинг курашга, боксга қизиқиши ортиб бораётганини пайқадик ва шу кўрсатувга синов тариқасида киришдик. Мен аввал ҳаваскор боксчилар ўртасидаги ўйинларни шарҳлаганман. Агар кўпчиликка ёқса давом эттирамиз, дея турли бокс юлдузларини ҳам ўргандик. Сентябрь ойида бошлаган бўлсак, 2-3 ой анча қийналдик. Кейин ҳаммаси жойига тушди, информация манбаларини топиш осонлашди.

Бизда профессионал бокс, талабга жавоб бермайдиган бўлса-да, бор. Улар биз билан ишлашига кўмак берилса, ишимиз янаям осон бўларди. Шу орқали айни буни Ўзбекистонда ривожлантиришга ҳисса қўшган бўлардик.

— Репортажга қандай тайёргарлик кўрасиз? Шошиб қолмайсизми?

— Телевидениега келганимга 13 йил бўлди, лекин ҳалиям ўзимни тўлақонли спорт шарҳловчиси бўлдим деб айтолмайман. Баъзи пайтларда қўлимдан келмасмикан деган фикрлар ҳам бўлади, лекин кимдир қилиши керак барибир. Шарҳловчининг вазифаси материал йиғиш билан боғлиқ.

Мен бирор-бир мусобақани шарҳлашдан олдин тайёргарлик кўраман, баъзан шундай нарсалар бўладики, уларга қўл урмаймиз — яъни бу ҳақда яхши билмаганимиз боис. Иложи бўлса ҳар соатда тажриба орттириб боришга ҳаракат қиламан, дунё спортини ҳамиша кузатиб бораман. Агар режали равишда шу нарсага тайёрланилса, унча мураккабликка дуч келинмайди. Спорт шарҳловчиси тўғрисида қизиқарли материалларга дуч келдим. Бразилияда энг катта ҳурматга эга кишилар футболчилар билан шу соҳадаги журналистлар экан. Ҳатто тренерлар ҳам 3-ўринда экан. Шарҳловчилик ўта қийин ва қизиқарли иш. Шу ўринда спорт соҳасидаги раҳбарларга ҳамкорликни таклиф этардим, спортни юргизувчи куч спорт журналистикаси, буни ривожлантирмай спортни ривожлантириб бўлмайди. Асосли таҳлил этадиган, эркин ва тўғри фикрлайдиган ёшлар керак. Иложсизликдан "Спорт-2000", "Ринг қироллари" каби кўрсатувларни ўзим олиб боряпман. Юқоридагидай ёшлар бўлса қани, бажони дил ўргатиб уларга топширардим.

— Спорт терминларини ўзбекчалаштиришда қийналяпсиз шекилли?

— Бошида роса қийналдик. Бир-иккита мутахассисларга илтимос ҳам қилдик. Баъзан инглизча ҳолича ишлатишга мажбур бўлмоқдамиз, баъзан эса ўриндоши топилади. "Запас"нинг ўрнига "заҳира" сўзи П.Қодировнинг "Юлдузли тунлар" китобидаги заҳирадаги қўшинлар гапидан олиб илк бор ишлатилганини кўпчилик билмасаям керак. Бу нарса тил хусусиятига ҳам боғлиқ. Баъзан маъно жиҳатидан тўла тушмайди.

— Ҳеч ўзингиз ҳам рингга тушганмисиз?

— Йўқ, тушмаганман. Биласизми, ҳаёт ўзи катта ринг! Ҳаётда ҳам турли қарама-қаршилик билан ўйинга чиқиш керак. Профессионал ринг яшаш учун курашни эслатади, бу ерда ҳам ҳийла бор, найранг бор. Шунинг учун ҳам инсонларга шу қизиқарлироқ дейман.

— Сизга ёққан уч машҳур боксчи?

— Биринчиси, Муҳаммад Али — у яшаган даврдан шундай боксчи чиқиши катта гап. Иккинчиси, Майк Тайсон — атрофида шунча шов-шув бўлишига қарамасдан, ирода билан шу даражага чиқишини эътироф этиш керак. Учинчиси, Артур Григорян — профессионал бокс йўлини ўзбекистонликларга очиб бераётган боксчи.

— Тайсон Тошкентга келармиш деган гаплар бор.

— Менимча, ҳамюртларимиз Тайсонни шунча қўллашларини, яхши кўришларини билса, келса керак. Чунки ростданам одамларимиз уни яхши кўришади. Лекин ўзимиздан ҳам Тайсондан, Рональдодан кучли спортчилар чиқишига ишонаман!..

Хуршид РЎЗИЕВ
суҳбатлашди.

ҲУРРИЯТ
МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

ТАФТИШ

Газетамизнинг ўтган сонларидан бирида пешкулик бир гуруҳ фермерларнинг "Еримизни олиб қўйишди" сарлавҳаси остида шикоят хати босилган эди. Мазкур шикоят юзасидан журналист текшируви ўтказган жамоатчи мухбиримиз сафардан қайтди.

ЕР ЭГАЛАРИГА ҚАЙТАРИЛДИМИ?

Қайтарилса нега олиб қўйилган эди?

Олимжон НАЗАРОВ, журналист

Вазият шикоятда ёзилганича бор экан. Бироқ асосий гапга ўтишдан аввал тумандаги қишлоқ хўжалиги, ундаги фаолият шакли ва мавжуд фермер хўжаликлари фаолияти хусусида мухтасар маълумот бериш керакдай.

Прокуратура берган маълумотномага кўра Пешкуда жами 304 та фермер ҳамда 4 та деҳқон хўжалиги мавжуд. Уларнинг жами ер майдони 4458,69 гектарни ташкил этади. Рўйхатдан ўтган бўлса-да, лекин ҳали ҳеч бир иш бажармаган 29 та фермер хўжалигининг фаолияти ўрганиляпти. Туманда ширкат хўжаликлари сони 10 та.

Рақамлардан кўриниб турибдики, фермер хўжаликларининг ташкил этилиши ва иш олиб бориши Пешку туманида янгилик эмас. Хўш, унда нега фермерларнинг ерлари олиб қўйилди?

Воқеа ривожи қуйидагича: "Маданият" жамоа хўжалиги 1999 йил бошида ширкат хўжалигига айлантирилади. 1250 нафар жамоа аъзосидан 660 таси ширкат хўжалиги аъзоси этиб тасдиқланади.

Хўжаликнинг 980 гектардан иборат экин майдонлари 160 нафар ширкат аъзоси билан оилавий пудрат асосида шартнома тузилиб, уларга далолатнома бўйича бириктирилди. Аммо ширкат хўжалигига ўтиш биринчи йилиёқ ўзини оқламайди. Хўжалик йилни 12 млн. 800 минг сўм зарар билан якунлади.

Айни вақтда хўжалик ҳудудида 1998 йилда ташкил топган "Қувват", "Камолот", "Элдор" фермер хўжаликлари эса 8-15 млн. сўмдан даромад қилиб, 3-5,3 млн. сўмдан фойда олади. Ҳолбуки, ширкат хўжалиги билан мазкур фермер хўжаликлари ёнма-ён жойлашган, майдонлари ҳам бир ариқдан сув ичади.

Демак, кўп нарса аввало ернинг ўз эгасини топишига, меҳнатга янгича муносабатда бўлишга боғлиқ эканлиги тажрибада кўринади.

"Маданият" ширкат хўжалиги бошқаруви раиси И.Отақулов юзага келган қийин ҳолатдан тезроқ чиқиб кетишнинг йўли — фермер хўжаликлари ташкил этиш деган хулосага келади. Бу хулоса туманнинг собиқ ҳокими Қ.Маҳмудов томонидан қўллаб-қувватланади. Шу тариқа "Маданият" ширкат хўжалиги ҳудудида 26 та фермер хўжалиги ташкил топади. Шундай қилиб, янги фермер хўжаликлари аъзолари енг шимариб ишга тушадилар. Бироқ уларнинг иштиёқи кўп ўтмай сўнаёзди. Гап шундаки, ҳоким ишдан кетгач, унинг фермер хўжаликларини ташкил этиш ва рўйхатга олиш тўғрисидаги қарорлари бекор қилинади.

Жумладан, Абдусамад Асроров раҳбар бўлган "Асрор ҳожи" фермер хўжалиги ҳам. А.Асроров "Маданият" хўжалигида 9 йил бригадир бўлиб ишлаган. Фермер хўжалиги 1999 йил 21 ноябрда рўйхатдан ўтказилди. Ўзига бириктирилган ерни икки марта яхоб суви билан шўрини ювди, кичик карталарни кенгайтириш учун анча тер тўкишига тўғри келди. 16 гектар буғдой майдонига қўл билан 100 тоннадан зиёд маҳаллий ўғит сепилди. Минерал ўғитни ҳам ўз техникаси билан келтирди. Бундан ташқари, "Тадбиркорбанк"дан 600 минг сўм ссуда олиб, яхши ният билан фермер хўжалигига қорамол сотиб олган. Туманга янги раҳбар, ҳоким вазифасини бажарувчи Р.Султонов келганидан сўнг барча ишлар барбод бўла бошлади. У ўзининг биринчи ўринбосарига аввалги ҳоким қарорини бекор қилишни буюрди. Шундай бўлди ҳам. Энди шўрлик нима қилади?

Қурбон Шодиев бошлиқ "Амрулло" фермер хўжалиги бошига ҳам шу ташвиш тушди.

Унга 58,10 гектар ер ажратилганди. Фермер хўжалиги аъзолари ажратилган ер майдонини текислаш, шўрини ювиш, экишга ҳозирлаш, 200 тонна маҳаллий ўғит жамғариш, ўғит олиб келиш каби юмушларни бажариш учун 180 минг сўм харажат қилган. Турган гапки, бу ишлар ўз-ўзидан бўлгани йўқ. Бунинг орқасида оиланинг ризқини қирқиб, сотилган моли бор.

Туман ҳокимлигидаги мутасадди раҳбарлар Қ.Шодиевга қарашли бўлган "Амрулло" фермер хўжалигини тугатиш учун отаси Амрулло Шодиевни чақириб, олдиндан тайёрланган аризасига қўл қўйдириб олишган. Туман раҳбарлари 12 млн. 800 минг сўм зарар кўрган ширкат хўжалигини яна оёққа турғизишмоқчи, бироқ улар деҳқонларга қаердан, ниманинг ҳисобидан маош беришни ўйлашганми?

"Жугаре боло" фермер хўжалиги бошлиғи Ҳиммат Расулов ҳасратидан ҳам чанг чиқади:

— Жамоа хўжалигида ишлаётганимга 20 йилдан ошди. 1999 йил 25 декабрда менга қонуний асосда 32,2 гектар ер ажратиб беришди. Одамларда кўтаринки руҳ, ишга иштиёқ шу қадар зўр эдики, ширкат хўжалиги даврида 4-5 ой давомида қилинадиган дала ишларини биз ўз фермер хўжалигимиз ҳудудида 40 кун ичидаёқ бажардик. 2000 йилда ҳар гектар ердан 39 центнердан ҳосил олиб, жами 113 тонна пахта етиштиришни режалаштирганмиз, бу ҳақда туман фермер хўжаликлари уюшмаси билан шартнома тузиб қўйдик. Бундан ташқари, яхши ният билан банкдан 5 млн.900 минг сўм ссуда олишни ҳам келишганмиз.

Биз ерларимизни тайёрлаб, экиш мавсумини кутаётган бир пайтда ҳокимнинг биринчи ўринбосари Б.Тошев ўзи бизни ҳузурига чақириб, ҳоким Қ.Маҳмудов ишдан олинганини, Р.Султонов ҳоким вазифасини бажарувчи бўлиб келганлигини айтди. Олдиндан ёзиб тайёрланган аризаларни стол устига қўйиб, қўл қўйинглар деди. Биз норозилик билдиргач, дўқ-пўписа қилиб, туманда яшайдиган қариндош-уруғларингизни ишдан оламан деб қўрқитди. Аризага мажбуран имзо қўйдик. Аммо бу воқеадан сўнг тезда туман ва вилоят прокуратураларига арз қилдик. Улар бизнинг ёнимизни олишди.

Дарҳақиқат, Бухоро вилоят ва Пешку туман прокуратуралари фермерларнинг жонига оро кирди. Тумандаги иш бошлабоқ тугатилган "Бобоқул ҳожи", "Амрулло", "Фарида ая", "Фарад", "Шўробод", "Мўмин", "Истам бобо", "Азамат-2000", "Ҳожи Ниёз" фермер хўжаликлари туман прокуратурасига ариза билан мурожаат қилгач, ўтказилган текширишларда мазкур фермер хўжаликларини тугатиш тўғрисидаги қарорлар амалдаги қонунларга зид эканлиги, аслида фермерлар 2000 йил 7 февраль куни туман ҳокимлиги биносига чақирилиб, олдиндан тайёрланган аризаларга мажбурий ва алдов йўли билан имзо қўйдириб олингани ҳамда туман ҳокими қарорини бекор қилиш ваколатига эга бўлмаган ҳоким ўринбосари ушбу қарорларни бекор қилганлиги аниқланиб, прокуратура 2000 йил 7 март куни жами 9 та протест киритади.

Туман ҳокимлиги мазкур протестларни кўриб чиқиб, "Маданият" ширкат хўжалигининг Варахша чўли ҳудудидан "Фарад", "Мўмин", "Истам бобо" фермер хўжаликларига ажратилган ерларнигина уларнинг эгаларига қайтаради. Вилоят ҳокимининг топшириғи билан 18 март куни вилоят ҳокими биринчи ўринбосари, қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғи Т.Кудратов, вилоят адлия бошқармаси бошлиғи ўринбосари Р.Жўраев ва бошқа мутасадди раҳбарлар, малакали мутахассислар "Маданият" ширкат хўжалиги аъзоларининг умумий йиғилишини ўтказадилар. Йиғилишда ширкат тарқатилса ишсиз қолиши мумкин бўлган бош муҳандис, бош иқтисодчи, бош мироб, ферма мудири, ҳосилот сўзга чиқишади. Фермерлардан лоақал биронтасига ҳам сўз берилмайди, уларнинг арзи тингланмайди. Туман ва вилоят прокуратуралари киритган протестлар, улар ўрганаётган ҳужжатлар ҳеч бир раҳбарни қизиқтирмайди.

- Туман ҳокимининг фермер хўжаликларини ташкил этиш тўғрисидаги қарори чиқиб, улар рўйхатдан ўтгач, - дейди Бухоро вилоят прокурорининг биринчи ўринбосари, адлия катта маслаҳатчиси Ю.Абдукаримов, - бу хўжаликлар юридик шахс мақомини олган ва улар анча муддат фаолият кўрсатган. Ҳужжатларни расмийлаштиришда раҳбарларнинг хатоси билан йўл қўйилган бирор-бир камчилик учун фермерлар, деҳқон азият чекмаслиги керак. Фермер хўжаликларини тугатиш ишига бош қўшган раҳбарлардан бири ҳузуримга келиб, маслаҳат сўради. Мен унга фермерларнинг ҳақ-ҳуқуқлари тикланмаса, хўжаликда носоғлом муҳит юзага келтирганингиз учун жавоб беришингизга тўғри келади, дедим. Яна бир раҳбар эса телефон қилиб фермерлар қонун бўйича ҳақлигини билгач бу ишга қайта аралашмаслигини айтди...

Энди яна бир ҳолатга диққатингизни қаратмоқчимиз. Фермерлар норози ҳолда турли идораларга арз қилиш билан овора бўлаётган, одамларнинг эса ҳафсаласи пир бўлиб, қўли ишга бормай қолган, прокуратура аризаларни ўрганаётган бир пайтда, яъни шу йилнинг 15 март куни Р.Султонов ҳоким вазифасини бажарувчи лавозимидан озод этилади. Ҳоким вазифасини бажарувчи этиб Б.Тошев тайинланади.

Фермер хўжаликларини шакллантириш борасида чиқарилган ҳукумат қарорларидан Р.Султонов бехабар дейиш, юмшоқ қилиб айтганда, уят-ку?!

Иккинчидан, Р.Султонов Пешкудан кетди. Эндиликда ҳоким вазифасини Б.Тошев бажараётир. Қизиқ ҳолат: Б.Тошев биринчи муовин пайтида асоссиз ўнлаб фермер хўжаликларини тугатган эди. Энди у — тумандаги биринчи шахс. Фермерларга нисбатан муносабат ўзгарармикан ёки баттар авжга минадими? Ҳар ҳолда, биринчи хулосага қўшилиш қийин-ов.

Дарвоке, 26 март куни Пешку тумани ҳокими вазифасини бажарувчи Б.Тошев фермер хўжаликларини тугатиш тўғрисидаги қарорларни бекор қилибди.

Аммо масаланинг нозик жиҳати ҳамон очиқ қолмоқда. Фермер хўжаликларига ўз ерлари қайтарилдими? Ёки "ўйин" яна давом этадими? Фермерларнинг сарсон қилиниши натижасида етказилган зарар кимдан ундирилади?

Масаланинг айни шу жиҳатига ортиқча тўхталмаймиз. Сабабки, бу иш билан шуғулланувчи тегишли идоралар бор, бизга эса уларнинг қонуний хулосалари керак.

ҲАМКАСБЛАР

МЕН — ЖУРНАЛИСТМАН

ТАҲРИРИЯТ - ИЖОДИЙ ЖАМОА

Исмоил СУЛАЙМОНОВ

Худойимнинг ўзи кишиларни турлича қилиб яратган. Ер юзида неча миллиард киши бўлса, айнан бир-бирини такрорлайдиган икки инсонни топиб бўлмайди. Беш қўл баробар эмас, деган нақл ҳам шундан келиб чиққан бўлса ажаб эмас. Биров оғиркарвон, биров чаққон, сезгир, уддабурон, бошқа биров эса аммамнинг бузоғи. Демак, буларнинг ҳаммаси табиий ҳол. Лекин ўтган етмиш йил давомида ҳукмрон комфирқа барча бир хил фикрласин, деб бонг уриб келди. Кишиликнинг табиий ҳолатига, хоҳишига, интилишига қарши бўлган бир қолипда фикрлашга мажбуран кўндириш сиёсати бугун нима билан якунланганлиги барчамизга аён. Баъзан ўйланиб қолардим, кўрсатмасиз қадам босмаймиз, махсус қарорсиз ўзи шундоққина кўриниб турган ишни ҳам амалга ошира олмаймиз. Чунки ташаббускорлар, изланувчи кишилар ўзларича иш тутиб, гарчи яхши натижаларга эришган бўлсалар ҳам, уларнинг бу фаолиятидан жамият ҳам ўша ташкилот ёки хўжалик жамоаси наф кўрган бўлса ҳам, барибир, охир-оқибатда "бундай ишлар инструкцияда кўзда тутилмаган, шундай экан, у қонунга хилофдир" деган хулосалар чиқарилган. Буйруқбозликка асосланган бошқарув раҳбарияти мукофотга, тақдирлашга, эъзозлашга лойиқ кишиларни йўқ ердан айб топиб маънавий майиб қиладилар. Бундан роса 30 йил аввал бўлиб ўтган воқеа ёдимга тушди. 1969 йилнинг феврал ойида чет элларда бўлиб қайтдим. У мамлакат журналистларида биринчи бор диктофонни кўрдим, унинг бизнинг ишимизда ниҳоятда зарур эканлигини тушуниб етдим. Қайтиб келгач, эс-ҳушим ўша нарсада бўлди. Вилоятда савдо ташкилотларининг раҳбарлари билан учрашиб, дардимни айтдим. Вилоят матлубот жамиятининг раиси Ғарбдаги иттифоқдош республикадаги касбдошлари билан боғланиб, 8 дона диктофонни топиб келишди. Пул ўтказиб олайлик десак рухсат беришмади,

"Инструкцияда бундай молларни харид қилишга имкон йўқ" экан, тамом-вассалом. Нима қилиш керак? Обкомга бордим. Олган жавобим шундай бўлди: "Биз инструкцияларга оғишмай амал қилинишини назорат қиламиз, ҳаммадан шуни талаб этамиз, шундай бўлгач, сенинг илтимосингни қандай қилиб қабул қилишимиз мумкин?". Тинчимни йўқотгандим буткул, вилоят банки бошқарувчиси Ҳамидулла Насруллаевга учрашдим. "Бу ишнинг бирор иложи борми, ахир, уни мен ўзим учун қилаётганим йўқ-ку" дедим. Аввалига кулди, сўнг журналистларга ихлосим алоҳида, шу сабабли бу иш очилиб қолиб, жазо олсам ҳам розиман, тўғрилаймиз, деди. Хуллас, пул ўтказиладиган ҳужжатларда челак, супурги, пол ювиш учун ишлатиладиган дағал газмол ва бошқалар кўрсатилди. Тасаввур қиласизми, таҳририят қанча челакка пул ўтказганини! Шундай бўлса ҳам ўша пайтдаги вилоят мафкура ишлари бўйича раҳбари Мирзатой Умбетовга учрашиб, бор гапни айтиб бердим. Республикада кимдир қўл уриши керак-ку, бу янги ишга, дедим. Мени партизан деб атади (ўзбошимчалик қилганим учун), лекин розилик берди. Сўнгра қўшиб қўйди, борди-ю, кимдир ушбу масалани кўтарса, сенинг масалангни секретариат йиғилишига қўямиз, куйиб-пишиб уришамиз, жим тураверасан, маҳмадоналик қилмайсан, мавжуд инструкцияга амал қилмаганинг учун шунчаки ҳайфсан берамиз. Келишдикми?

Шундай қилиб, "Сирдарё ҳақиқати" редакцияси ижодкорлари республикада биринчи бўлиб ўз ишларида диктофондан фойдаланадиган бўлдилар. Шу десангиз, бу хабар Тошкентга етиб борибди. Менинг ҳисоботимни Ўзбекистон журналистлари уюшмаси секретариатида кўришмоқчи бўлишибди. Бордим. Диктофоннинг таҳририят фаолиятидаги ижобий томонларини батафсил гапириб бердим.

— Бу нарсаларни қандай қилиб олдинглар, пулни қай ердан топдинглар? — сўраб қолди "Правда Востока"нинг муҳаррири Н.Тимофеев.

Мен бор гапни айтиб бердим.

— Биз бундай қилолмаймиз, — деди у...

Ўша пайтларда фикрлаш ва унинг оқибати ўлароқ ишни жонлантиришга қаратилган таклиф-мулоҳазаларни ўртага ташлаш учун фақат оқил, фаросатли бўлишнинг ўзи кифоя қилмасди. Бундай кишилар сабр-тоқатли, чидамли, асаблари пўлатдан бўлмоғи даркор эди. Яна шуниси ҳам бор эдики, тўғри сўзни, фойдали таклифни айтганинг учун бўйнингга тавқи-лаънат тамғаси осилишига, камситишларига, таҳқирлашларига, ўзинг ва оила аъзоларинг ризқи-насибасининг пасайиб кетиши каби кутилган ва кутилмаган ҳолларга ҳам тайёр туриш лозим эди.

(Боши ўтган сонларда)

Таҳририятдан: Азиз газетхон, сиз устоз журналист Исмоил ака Сулаймонов ёзиб битирган салмоқли китобидан парчалар ўқидингиз. Китоб нашр этилгач, ундан батафсил баҳра оласиз деб ишонамиз.

Келгуси сонда:

Шикоятлар, шикоятлар, шикоятлар... Улар ечимини топадими? Нима учун "Ҳуррият"га шикоят оқиб келмоқда? "Ҳуррият" нима қила олади?..

ФАОЛИЯТ

"КАМОЛОТ" ТЎРТГА ТЎЛДИ

Бугун Ўзбекистонда кўплаб жамғармалар фаолият кўрсатмоқда. Аммо уларнинг ҳаммаси ҳам гуриллаб ишлаяпти деб айтолмаймиз. Шукрки, республика ёшларининг "Камолот" жамғармаси астойдил ишламоқда.

Бугун "Камолот" жамғармаси ташкил этилганига тўрт йил тўлмоқда. Албатта, бу оз фурсат эмас. Қувонарли томони шундаки, бу давр мобайнида жамғарма жуда кўп хайрли ишларни амалга ошириб улгурди. Жамғарма бошқаруви раисининг биринчи ўринбосари Қаҳрамон ҚУРОНБОЕВдан дастлабки тўрт йилнинг натижалари ва келажак режалар хусусида қисқача гапириб беришини илтимос қилдик.

— Ёшлар – бизнинг келажагимиз. Зеро, бугун ёш авлод олаётган таълим-тарбия, мафкура, уларнинг орзу-интилишлари, идеали бизнинг эртанги кунимизнинг қандай кечишини белгилаб беради.

Жамғарма ёш авлоднинг ҳар томонлама камол топиши, чуқур билим, касб эгаллаши, ўзларида юксак ватанпарварлик, меҳнатсеварлик, замонавий тадбиркорлик фазилатларини ҳосил қилиши, умуминсоний қадриятлар, демократик тамойиллар асосида вояга етган етук фарзандлари, истиқлол ишининг давомчилари бўлиб етишишлари, Ватан, халқ олдидаги Конституциявий бурчларини бажаришларига кўп қиррали ёрдам кўрсатиш, зарур шарт-шароитларни яратишни ўзининг бош мақсади қилиб олган.

Жамғармамиз ташкил этилганиданоқ ўзининг қуйи тизимларига эга бўлди, бугунги кунда унинг Қорақолпоғистон республикаси, барча вилоятлар ва Тошкент шаҳрида 14 та, туман ва шаҳарларда эса 250 дан ортиқ бўлимлари, ўқув юртлари, муассасалар, ташкилотларда эса 16800 дан ортиқ жамоатчилик марказлари ишлаб турибди.

Ўтган тўрт йил мобайнида жамғармамиз томонидан ташкил қилиниб, ўтказилиб келинаётган танлов, мусобақа ва бошқа тадбирларда 4,5 миллиондан ортиқ ёшлар бевосита иштирок этдилар.

Биз ёшларимизнинг иқтисодий, сиёсий, ҳуқуқий, маънавий, маданий манфаатлари ва эҳтиёжларини ўрганиш ҳамда уларни қондириш юзасидан муайян дастурлар тузиб, уларни ҳаётга кенг татбиқ этиб келмоқдамиз. Бу борада элликдан ортиқ йўналишда фаолият кўрсатмоқдамиз. Мисол тариқасида эса "Сиз қонунни биласизми?", "Сиз тарихни биласизми?", "Ўзбекистон – азиз Ватаним", "Қувноқлар ва зукколар", "Ҳамшира" кўрик-танловларини, "Шунқорлар" ҳарбий-спорт мусобақаларини, "Универсиада" спартакиадасини, кўплаб спорт турлари бўйича "Камолот" кубоги турнирларини санаб ўтишим мумкин.

Вазирлар Маҳкамаси Қарори билан "Камолот" жамғармаси мукофоти таъсис этилган. Шу вақтгача ёшларимиздан ўн етти киши мазкур мукофот соҳиби бўлишди. Булар орасида бутун республикамиз аҳли яхши танийдиган ёшларимиз кўпчиликни ташкил этади. Жумладан, аёллар ўртасида "Уимблдон" турнири ғолибаси Ирода Тўлаганова, инсон ҳуқуқлари бўйича етук мутахассис Гулчеҳра Маткаримова, Ил-76 ҳарбий самолёти штурмани Алишер Носиров, юрак жарроҳлиги бўйича малакали шифокор Мирдаврон Муққаддировларни тилга олиб ўтишимиз мумкин.

Шунингдек, илм-фанда юқори кўрсаткичларга эришаётган иқтидорли ўқувчи-талабаларга моддий-маънавий кўмак бериш мақсадида таъсис этилган "Камолот" ва "Истеъдод" стипендияларидан мингга яқин ёшлар баҳраманд бўлмоқдалар.

Энди оммавий ахборот воситалари хусусида. Жамғармамиз муассислигида "Туркистон", "Молодёжь Узбекистана", "Қалб кўзи" газеталари, "Ёшлик", "Ёш куч", "Синфдош", "Сирли олам" журналлари чоп этилмоқда. Обуна мавсумида жамғармамиз ходимлари барча ёшлар нашрлари муштарийлари сонини кўпайтириш учун астойдил ҳаракат қиладилар. Хуллас, нашрларимиз доимо бизнинг назаримизда.

Мен "Ҳуррият" газетаси берган имкониятдан фойдаланиб бир нарсани алоҳида қайд этиб ўтмоқчийдим. Негадир сўнгги пайтларда барча ёшлар муаммоларини фақат "Камолот" ҳал қилиши лозим, деганга ўхшаш ғалати ақида бот-бот такрорланаётгандай. Ҳолбуки, "Камолот" мазкур йўналишда ишлаётган жамғарма, холос. У давлат ташкилоти эмас. Мен истардимки, бизнинг жамғармамизга ўхшаш жамоат ташкилотлари бундан кейин кўпайса. Асосийси эса, ёшлар - ҳаммамизнинг келажагимиз. Шундай экан, бу соҳада "сеники-меники" деб масала бўлишнинг ўзи мутлақо дуруст эмас.

А.ЙЎЛДОШЕВ
ёзиб олди

БАҲС

ҒОЯГА ҚАРШИ ҒОЯ

Миллий мустақиллик шарофати билан ижтимоий, иқтисодий ва маънавий ҳаётимизда содир бўлаётган катта ижобий ўзгаришлар билан бир қаторда баъзи бир номаъқул ҳаракатлар, нохуш ҳолатларнинг содир бўлаётганлиги ачинарли ҳолдир. Мана шундай ҳаракатлардан бири, жуда кўпчилик томонидан қораланаётган ҳизбут- таҳрирчиликдир.

Бу ҳаракат (оқим)нинг таркибини асосан 16-22 яшарли ёшлар ташкил қиляпти. Бу фактнинг ўзи ҳам бир қанча фикрлар туғилишига сабаб бўляпти. Нима учун ўсмир ва ўспирин ёшлар бу ҳаракатга кириб қоляпти? Бунинг асосида нималар ётибди? Моддий асосми, ғоявий-маънавий эътиқодми, сиёсий мақсадларми? Бу саволларга жавоб топиш бир қанча илм-фан вакилларининг ҳамкорликда илмий изланишлар олиб боришликларини тақозо этади.

Ўсмир ва ўспиринлик ёшида (15-20 ёшлар) маълум идеаллар асосида дунёқарашлар, эътиқодлар шакллана бошлайди. Албатта бу дунёқарашнинг шаклланишида ўсмир ва ўспириннинг билим-савиялари, оилавий муҳит, ижтимоий муҳит, тенгдошлари даврасимуҳим роль ўйнайди. Бу ёшга хос бўлган муҳим хусусият мустақилликка, мустақил фикрга интилиш, катталар васийлигидан, уларга қарамликдан қутулишга интилиш кучли бўлади. Бу кўпинча ўзини бошқаларга, бу мисолимизда, катталарга қарама-қарши қўйиш шаклида намоён бўлади. Ўзининг мустақил ва ишонарли фикри бўлмаса ҳам, катталар билдираётган фикрга, ҳукмрон ғояга қарши бориш улар учун ўзликни намоён этишнинг бир воситаси ҳисобланади. Бундай пайтда тенгдошларнинг ўзаро бирдамлиги пайдо бўлиб, жамиятдаги етакчи, нуфузли ғояларга, кучларга қарши боради. Чет элларда, хусусан, иқтисодий ривожланган мамлакатлар мисолида ҳам шуни кўриш мумкинки, жамият ҳаётида бўлаётган ижтимоий жараёнларга биринчи навбатда студент-ёшлар (20 яшарлилар) муносабат билдирадилар. Масалан, яқин ўтмишга мурожаат қисак, 80-йиллар охирларида Хитойда, 90-йиллар ўрталарида Жанубий Кореяда, 90-йиллар охирларида Индонезиядаги ҳаракатлар бунга мисол бўла олади.

Ҳатто, энг ривожланган демократик мамлакатларда ҳам вақти-вақти билан бу хил ҳаракатлар бўлиб туради.

Ёшларга ўзини синаб кўриш, ўзлигини намоён этиш учун жамият томонидан имконият яратилмаса, хавф-хатарли бўлса ҳам улар яширин тарзда тузилган турли диний секталарга, масалан, Россияда сатанистлар, Японияда Асахара асос солган "ДУМ Синрике", бизда ҳизбут таҳрирчиларга, ҳар хил неофашистик гуруҳларга кириб, шу йўл билан ўзини синаб кўришга, намоён этишга интилади. Албатта, бу хил ҳаракатлар таъсирига савияси паст ёшлар тез бериладилар. Билимли, мулоҳазали ёшлар бу хил ҳаракатлардан ўзларини тиядилар. Миллий қадриятларни, ўз тарихини яхши билган, улар билан фахрланадиган миллат ва миллат ёшлари бошқаларга, ҳар хил оқимларга кўр-кўрона эргашавермайди. Уларга тақлид қилмайди. Ота-боболари минг йиллар давомида амал қилиб келган удумлар, расм-русумлар, эътиқоддан воз кечмайди. Устозлар, муаллимларга ҳурматсизлик кўрсатиб, уларга қарши бормайди.

Ўсиб келаётган, шахс сифатида ҳали тўла шаклланмаган ёшларнинг маънавий, ғоявий-мафкуравий дунёсида бўшлиқ бўлмаслиги зарур. Бундай бўшлиқ бўлмаслиги учун шўролар даврида қўлланилган ва яхши самара берган айрим амал ва усулларни олиб, фойдаланишдан орланмаслик керак. Бир жамиятдан иккинчи жамиятга ўтилганда ворислик сақланмас экан, бўшлиқнинг вужудга келиши табиий. Шўролар даврида боғча, кичик мактаб ёшидан бошлаб, маълум ғоялар, тушунчалар сингдирилган.

Илмий ғоялар ва дин тарихига назар солсак, вақти-вақти билан уларни ревизия (тафтиш) қилиш, айрим ўзгартиришлар киритишга ҳаракатлар бўлганлигининг гувоҳи бўламиз. Бу ҳам табиий бир ҳол. Чунки жамият ўзгариб борган сари, унда яшаётган одамларнинг ҳаёти ва турмуш тарзи, онги ва руҳияти ҳам ўзгаради. Шу боис ҳам бу хил ҳаракатларга муносабат билдиришни ўйлаб кўришимиз керак. Кўпинча эътироф этилган ғояларга бошқача муносабат билдиргач, бошқача фикр юритаётган кишиларни эшитишга (айниқса, ёшлар бўлса) сабримиз етмайди, улар билан мулоҳаза қилишни билмаймиз.

Айрим ўринларда эса уларнинг асл ғояларини, мақсадларини билмасдан, уларни эшитмасдан бир ёқлама ҳукм чиқариб юбораётганга ўхшаймиз. Агар улар қилаётган ҳаракатлар мавжуд тузумга қарши қаратилган, унга хавф туғдираётган бўлса, қонун доирасида уларни диний оқим ёки мазҳаб сифатида эмас, давлат тузумига қарши курашаётган жиноятчилар сифатида баҳоланиб, жазоланишлари керак.

Халқимизда: "Кўр ушлаганини, кар эшитганини қўймайди", деган нақл бор. Сохта ғоялар кўпинча диний тушунчалар сифатида берилмяпти. Ўсмир ва ўспириннинг диний билимлари, тушунчалари бўлмаганлиги учун ҳақиқий ислом, мусулмончилик шу экан-да, деб уни қаршиликсиз қабул қиляпти. Шунинг учун ҳам мактабларда ислом дини асослари, бошланғич синфлардан бошлаб, болалар тафаккури, идрок этиш хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда ўқитилиши лозим.

Яна бир муҳим масала — ёшларнинг бўш вақти. Шаҳарларда ёшларни ўзига жалб қиладиган спорт тўгараклари, турли маданий ва маърифий масканлар ишини жонлантириш, тадбирларни ёшларнинг қизиқишларига мос равишда олиб боришга эришиш керак.

Мўминхон МАМАТОВ,
ЎзМУ психология кафедраси доценти

Давоми 3-бетда

ЭСЛАТМА

77 КУН ЎТДИ

Бироқ ҳануз жавоб келганича йўқ

Газетамизнинг **2-8 феврал**даги 5-сонида Андижон вилояти Пахтаобод туманидаги "Намуна" жамоа хўжлиги раҳбарининг фаолиятига доир **"Коммуна" "Намуна"га айланди"** сарлавҳали мақола чоп этилганди. Бугун **19 апрель**. Орадан роппароса **77 кун** вақт ўтди. Афсуски, мазкур чиқиш юзасидан ҳеч қайси мутасадди ташкилотдан ҳанузгача жавоб ололганимиз йўқ.

Ўқувчиларимиз, айниқса, ўша "Намуна"да яшайдиган фуқаролар эса, ҳали-ҳали таҳририятимизга қўнғироқ қилишдан тийилишмаяпти: "Ҳеч нарса ўзгармади-ку, аксинча, камчилик жойларини тўғрилаб, раисни ўрнига янаям маҳкамроқ ўрнаштириб кетишди..."

...Ким билади, дейсиз? Лекин шамол бўлмаса, дарахтнинг учи қимирламайди, дейишади. Яна шуни таъкидлашни истардикки, мақолада кўрсатилган ҳолатлар осмондан олинмаган, улар далилий ҳужжатларга асосланган эди.

Ҳар не бўлганда ҳам, **Андижон вилояти ва Пахтаобод тумани ҳокимликларидан**, бошқа тегишли ташкилотлардан мақола юзасидан муносабат битилган жавобни кутиб қоламиз...

ТАҲРИРИЯТ

Салқин гўша...

МАҒРИБУ МАШРИҚ
INTERNATIONAL LIFE

ҚИСҚА ВА ҚИСҚА

ВОҲИД: "ИНДОНЕЗИЯ ГУЛЛАБ-ЯШНАЙДИ, ҚАЧОНКИ..."

Ўтган йил 20 октябрдаги сайлов натижаларидан сўнг Абдураҳмон Воҳид Индонезия Республикасининг тўртинчи Президенти бўлди.

Табиийки, шундан сўнг у Индонезия халқи ва Ассамблеяга сайловларда ўзига кўрсатилган ишонч учун миннатдорчилик билдирди.

А.Воҳид ҳукуматининг олдига қўйилган энг асосий вазифа Индонезия янги минг йилликда тамаддунга эришиш қобилиятига эга бўлган давлат ва миллат эканлигини бутун дунёга намойиш этишдан иборатдир. Бу давлат охирлаб бораётган минг йилликда ҳам очиқ халқаро бозорда иштирок этиб, ўзаро манфаатли ҳамкорлик тамойилларини қўллаб-қувватлайди. Шунингдек, ҳукумат мавжуд барча табиий бойликларини кенгайтириш йўли билан халқнинг турмуш даражасини янада яхшилаш ва даромадини оширишга ҳаракат қилади. Президент таъбирича, бу мақсадларни амалга ошириш учун қонун чиқариш жараёнлари устида жиддий иш олиб бориш зарур бўлади.

Давлат раҳбари мамлакатнинг бошқа миллатлар билан энг асосий ва муҳим вазифалардан бири сифатида интеграциялашувидаги хавфсизлик Индонезия обрў ва шон-шарафини мустаҳкамлашидан иборат эканлигини алоҳида таъкидлади. Халқаро алоқаларда эса ўзаро ҳурмат тамойилига амал қилиниши шарт.

Индонезия бошқа давлатларнинг ички ишига аралашмайди, халал ҳам бермайди. Ўз навбатида давлатнинг шон-шарафи ва хавфсизлигини таъминлашнинг зарурий чораларини кўради.

Шунингдек, Воҳид мамлакатдаги барча миллат ўзаро аҳилликда ривожланишига эътибор қаратади. Бугунги кунда мамлакат учун муҳим жиҳат юз бериши мумкин бўлган низоларнинг олдини олишдан иборатдир.

Воқеалар Президент Сухарто давридаги ҳукумат раҳбариятига сабоқ бўлиши керак.

Янги Президент фикрича, фуқаролар демократияни шунинг учун ҳам асрашлари лозимки, у келажакда мамлакат сиёсий ҳаётидан асосий компонент сифатида ўрин олади. Фақат шу йўлдан борганидагина Индонезия ўз фуқаролари ҳақ-ҳуқуқини, сўз эркинлигини, ҳар қандай камситишлардан холи этник, миллий ва бошқа кўринишлардаги тенгликни ҳимоя қила оладиган ҳақиқий демократик давлат бўлиши ва гуллаб-яшнаши мумкин.

Индонезия элчихонаси материаллари асосида тайёрланди.

АЛДАНАЁТГАН АЁЛЛАР

АҚШ қонунни муҳофаза қилиш идоралари мутахассисларининг маълум қилишларича, Шарқий Европа ва собиқ совет республикаларида аёлларни ғайриқонуний усуллар орқали хорижга олиб ўтиш ҳоллари тобора авж олмоқда. Катта даромад келтирувчи бизнесга айланган бу ҳаракат туфайли кўплаб аёллар хорижда фоҳишалик қилишга мажбурланмоқда. Яқинда АҚШ Конгресси шу масала юзасидан махсус масалани кўриб чиқди. Социалистик тузум қулаганидан кейин шарқий Европа ва собиқ совет республикалари катта ижтимоий-иқтисодий муаммоларга рўпара бўлди. Натижада минтақа давлатлари аҳолисининг турмуш даражаси кескин пасайиб кетди. Бундай вазиятда кўплаб одамлар пул топиш учун қонуний ва ноқонуний йўллар орқали чет элга кета бошлади. Улар орасида хорижда ишлаб ҳаётини яхшилаш орзусида бўлган ёш аёллар сони ҳам кўпайди. Аммо жуда кўп ҳолларда аёллар воситачиларнинг берган ваъдаларига алданиб, хорижга борганларидан кейин у ерларда фоҳишалик қилишга мажбур этилмоқда.

Бундай аёллар асосан Ғарб давлатлари ва АҚШда ишлатилмоқда. Бу муаммо қўлами йил сайин кенгайиб бораётгани боис Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик комиссияси инсон ҳуқуқлари билан боғлиқ масала сифатида аёлларнинг ноқонуний равишда нопок ишларга мажбур этилаётгани бўйича махсус йиғилиш ўтказди. Йиғилишда қатнашган АҚШ Федерал Қидирув Бюроси вакили Жеймс Уильвер Шарқий Европа ва собиқ совет республикаларида аёллар ва ёш болаларни фаҳш ишларига жалб этиш – бу ишлар билан шуғулланувчилар учун катта даромад келтирувчи бизнес, қонунни муҳофаза қилувчи идораларга эса жиддий муаммога айланганини айтди. Унинг сўзларига кўра, аёлларни АҚШга олиб бораётган ва қул сифатида сотаётган шахслар бундан катта даромад олмоқда.

"Биз яқинда аёлларнинг АҚШ марказий ва ғарбий штатларига фоҳишалик учун олиб борилаётгани юзасидан тергов ишларини ўтказдик. Аниқ бўлдики, воситачи ҳар бир аёл учун икки минг доллар олар экан", — дея маълум қилди ФҚБ вакили.

Конгресснинг Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик комиссияси раиси, сенатор Кристофер Смитнинг айтишича, аёлларни фаҳш ишларига мажбур этиш тармоқлари ошкор бўлган ҳолларда ҳам бу ишларда алоқадор шахсларни жазолаш мушкул бўлмоқда. Чунки, аёллар ўз ватанларига қайтарилаётгани боис улар гувоҳлик қилиша олмаяпти. Гувоҳлар бўлмаган вазиятда аёллар савдоси билан шуғулланувчилар жазоланмай қолмоқдалар.

Ж.Уильвернинг айтишича, Шарқий Европа ва собиқ совет республикаларида аёлларни хорижга олиб ўтиш ишларининг кўлами ошиб бораётгани туфайли минтақа давлатлари ва Қўшма Штатлар муаммони биргаликда ҳал қилишни кўзда тутувчи махсус дастур ишлаб чиқиши лозим.

Шарофиддин ТЎЛАГАНОВ

ТАБИАТ СОФЛИГИН ИСТАГАН ЭЛЛАР

22 апрелда Умумжаҳон Ер куни нишонлана бошлаганига ўттиз йил тўлади

Умри давомида инсон ҳар бир кунини шундай ўтказиши кераккки, эртага уни афсус билан эмас, балки фахр билан эсга олсин. Лекин ҳозирги кунда ҳамма бирдек шу тарзда яшамоқдами?

Кўз ўнгимизда иқлим ўзгараётгани, бутун бошли денгиз қуриши, "азон туйнуклари", "чўлланиш", "кислотали ёмғирлар"нинг ҳаётимизга таҳдид сола бошлагани эса инсониятнинг шу пайтгача атроф-муҳит тозалигига жуда беэътибор бўлганлигини, табиий бойликлардан пала-партиш ва исрофгарчилик билан фойдаланиш оқибатида табиатга жуда катта зарар етказилганини очиқ кўрсатиб қўйди.

Инсоният ўз хатосини англай бошлаганида эса анчагина нарсалар бой бериб бўлинган эди. Начора, ҳечдан кўра кеч, дейдилар.

Бир неча йиллардан буён 22 апрелнинг Умумжаҳон Ер куни сифатида нишонланиб келинаётганини ҳам йўл қўйилган хатоларни тузатишга бўлган даъват сифатида қабул қилиш мумкин.

Маълумотларга қараганда, 1969 йилда Санта-Барбара шаҳарчасида нефть билан боғлиқ ҳалокат юз берган ва 1970 йил 22 апрелда АҚШнинг 20 млн. аҳолиси уюшиб, шаҳарчани нефтдан тозалашни талаб қилиб, экологик акция эълон қилишган. Шу кундан бошлаб 22 апрель Ер куни сифатида нишонлана бошлаган. Ҳозирги кунда АҚШда ерни муҳофаза қилиш бўйича координацион қўмита ишламоқда.

1990 йилда 141 давлатнинг 200 млн. аҳолиси ер кунида иштирок этишди. Бу кўпгина ташкилотларни ҳам бир-бири билан боғлади ва давлат бошқарувчиларини Рио де-Жанейрода ер масаласи бўйича ўтказилган БМТ саммитида қатнашишларига ундади.

Бугунги кунда эса Канада, Япония, Франция ва бошқа давлатларда ерни муҳофаза қилувчи координацион офислар ишламоқда. Шарқий Европа ҳудудий экологик офисининг хабар беришича, бу офиснинг 2300 дан ортиқ филиали айнан Ер кунида ташкил топган.

Ер куни ҳамма жойда ҳар хил нишонланади. 1990 йили Францияда Ер куни экологик тасаввурни вужудга келтирди. У ердаги одамлар Луара дарёси ёқасида 500 км ли "одамлар занжири"ни ҳосил қилишган. Бундан мақсад Европанинг озода бўлган охирги дарёсига эҳтиром билдиришдир.

Осиёда Хитой, АҚШ ва бошқа давлатларнинг халқаро альпинистлари Эверест тоғидан 2 тоннадан кўпроқ ахлат уюмларини йиғишган. Бу ахлатлар ўша ерда ўтказилган экспедициялардан қолган эди. Гаитида Ер куни миллий байрам деб эълон қилинган. Бу йил Ер куни нишонлана бошлаганига ўттиз йил тўлади. Келинг, азиз юртдошлар, биз ҳам бу кунни оммавий тарзда нишонлайлик. Ўзимиз яшайдиган жой муаммоларини ечишда фаол қатнашайлик.

Гулбаҳор АЗИМОВА,
Феруза ҚУВОНОВА,
ЎзМУ талабалари

ТАНЛОВ

МИСР – 8 МИНГ ЙИЛЛИК МАДАНИЯТ БЕШИГИ

МИСРНИНГ БУНЁДКОРЛИК ЛОЙИҲАЛАРИ

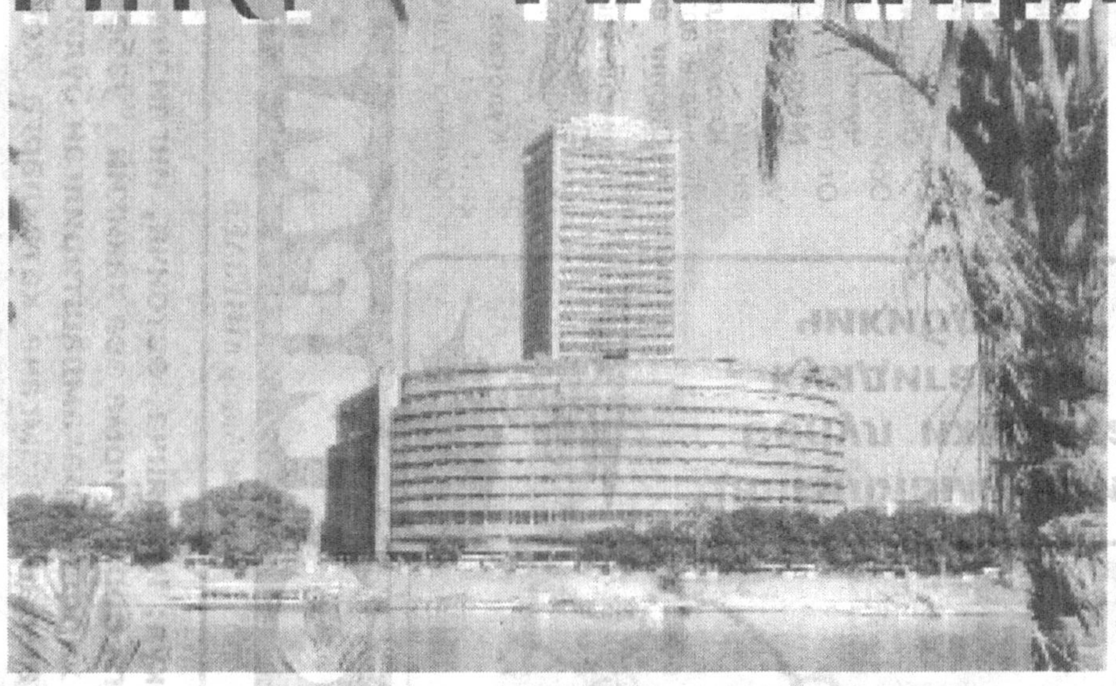

СИНАЙНИНГ ШИМОЛИЙ ВА НИЛ ВОДИЙСИНИНГ ЖАНУБИЙ РАЙОНЛАРИНИ ТАРАҚҚИЙ ЭТТИРИШ ДАСТУРЛАРИ

Қишлоқ хўжалигини ривожлантириш ишларига Мисрда инсоният тарихининг илк даврларидаёқ эътибор берила бошланган экан. Ўшанда ҳам мамлакатнинг асосий қон томири бўлмиш Нил дарёси бош омил бўлган экан. Қадимий мисрликлар қолдирган деворлардаги расм ва лавҳалар бунга ёркин мисол бўла олади. Улар сув ва буғдой бошоғи орқали "қишлоқ хўжалиги ривожи", балиқ расми орқали "балиқчилик", қайиқ ёки кема шакли орқали эса "сув йўли ва сув транспорти"га эътиборни ифодалаганлар. Ривоят қилинишича, Бани Исроил қавми Мусо алайҳиссаломдан ўзларига "манна" ва бедана гўштидан бошқа нўхат, ясмиқ, пиёз ва чўзинчоқ бодринг сингари нарсалардан ҳам ризқ-рўз беришини илтижо қилганларида у Зот уларга Мисрга боришларини тавсия этиб, у ерда кишининг кўнгли тусайдиган барча нарсалар мавжудлигини баён қилган эканлар.

Мисрда Катта Асвон тўғони қурилиб, Нил орқали келаётган сув миқдори йил давомида деярли бир хил бўлишига эришилгандан бери ўтган давр ичида мамлакатда 2 млн. феддан (1 феддан 0,42 га.) атрофида янги ер очилиб, ҳосилдор қишлоқ хўжалиги майдонларига айлантирилди. Қанча куч-ғайрат ва маблағ эвазига кўплаб бундай улкан лойиҳалар амалга оширилишига қарамай мамлакатда киши бошига тўғри келадиган ер миқдори йилдан-йилга камайиб кетмоқда. Бунинг асосий сабаби аҳолининг сони тез суръатларда, муттасил ошиб боришидир. Шу сабабли ҳам Миср ҳукумати яқин 20 йил ичида яна 3,4 млн. феддан янги ерларни очиб, уларни ўзлаштириш дастурини ишлаб чиққанки, у 1997-2017 йиллар мобайнида амалга оширилади.

Етмишинчи йилларда мамлакатда олиб борилган "очиқ эшиклар" сиёсати самараси ўлароқ, бугунга келиб кўплаб сармаядорлар янги ерларни очиш ва ўзлаштириш билан боғлиқ лойиҳаларни амалга оширишда иштирок этиш хоҳишини билдирмоқдалар. Бу чиндан ҳам янги ерларни очиш, уларни ўзлаштириш, шу тариқа қишлоқ хўжалигини тараққий эттиришда хусусий секторнинг чиндан ҳам фаол иштироки бошланганини кўрсатувчи қувончли ҳол, ўзига хос бурилиш нуқтасидир.

Зеро, Мисрда сўнгги аср давомида амалга оширилган ва янги ерларни очиш, уларни ўзлаштириш билан боғлиқ лойиҳаларнинг аксарияти мавжуд қишлоқ хўжалиги майдонларини қўшни ерларни очиш ҳисобига кенгайтиришга асосланган эди. Унда асосан Нил дарёсининг шарқи ва ғарбида жойлашган водийлардаги ерлар ўзлаштирилар эди. Бугунга келиб бу усулдан воз кечиш, янги ерларни очиш ишларини бу районлардан бошқа ерларга ҳам кўчириш зарурати туғилди.

Шу тарзда Синай ярим оролининг шимоли ҳамда Нил водийсининг жанубидаги ерларни ўзлаштириш ва тараққий эттириш лойиҳалари вужудга келди.

Синай ярим оролининг шимолини ривожлантириш лойиҳаси. У жами 620 минг феддан (1 феддан 0,42 га.) ерни ўзлаштиришга мўлжалланган бўлиб, бу ерларнинг 400 минг феддани Синайнинг ичкари қисмида, 220 минг феддани эса Сувайш каналининг ғарбий қирғоғидан очилиб, ўзлаштирилди. Бу ерларни суғориш учун махсус "Тинчлик канали" бунёд этилди. У Дамиеттадан оқиб ўтаётган Нил сувининг бир қисмини оқава сувлар билан қўшиб, Сувайш остидан, ҳар бирининг узунлиги 770 метр, диаметри 5,1 метрли, улкан 4 қувур орқали Сувайш каналининг ғарбий қирғоғи ҳамда Синай ярим оролининг ичкари қисмига етказиб беради. Шу тариқа бу районларда ўзлаштирилаётган янги ерлар оби ҳаёт билан тўла таъминланади.

Бу муҳим лойиҳани амалга ошириш 5750 млн. Миср жунайҳи (3,4 жунайҳ 1 АҚШ долларига тенг) миқдорида сармоя талаб этади.

Нил водийсининг жанубини ривожлантириш лойиҳалари.

Бу лойиҳалардан кўзланган мақсадлар қуйидагилардан иборат:

— Мамлакатнинг Қина ва Асвон вилоятларидаги Нил дарёси билан туташ, умумий майдони 500 минг феддан атрофидаги водий зоналарини Нил суви ёрдамида суғориш;

— Умумий майдони 500 минг феддан келадиган "Ал-Авинот"нинг шарқий қисми, "Дарб Ал-Арбаьин" ҳамда "Ал-Вохот" районларини тараққий эттириш;

— Носир кўли сувини қудратли насос станцияси ёрдамида тепага кўтариб, Бош сув ўзани бўлмиш "Аш-Шайх Зоид" канали ҳамда яна ҳар бири икки ирмоқли икки йирик сув шахобчаси орқали олиб ўтиб, у ерладаги 540 минг феддан янги ерни суғориш имконини берувчи Тушка лойиҳасини яратиш.

Бу лойиҳалар амалга оширилиши натижасида мамлакатнинг Нил водийси жанубида яқин келажакда 2 млн. феддан янги ерлар очилиб қишлоқ хўжалиги оборотига топширилди, у ерларда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш саноат комплекслари яратилиб, ишчи ва ходимлар учун маданий-маърифий шахобчаларга эга турар-жой ва ишлаб чиқариш мажмуалари бунёд этилади. Шу тариқа мамлакатнинг Водий ва Дельта районларида жойлашган шаҳар ва қишлоқларидаги аҳоли зичлиги бир қадар бартараф этилиб, ишсизликка барҳам бериш, зарур йўл ва транспорт шахобчаларини яратиш ва борларини тараққий эттириш, у ерлардаги тарихий ва замонавий эътиборга молик сайёҳликни жонлаштириш имкони яратилади.

Шуниси эътиборга лойиқки, милодий ҳисоб бўйича учинчи минг йилликка тўла ишонч билан қадам қўяётган, тарихан 8 асрлик маданият бешиги ҳисобланган Миср бу улкан лойиҳаларни бўм-бўш ерда яратаётгани йўқ. Аксинча, улар мисрликлар асрлар оша яратиб келаётган бунёдкорлик ишларининг давомидир.

ҚЎҲНА ЮРТНИНГ ЯНГИ МАДАНИЙ-МАИШИЙ ВА САНОАТ ШАҲАРЛАРИ

Кейинги пайтда Миср ва жаҳон оммавий ахборот воситалари хабарлари, Миср иқтисоди ва савдо-сотиғига оид турли нашрларда "10 Рамазон", "6 Октябр", "Бург Ал-Араб", "Ас-Садат", "15 Май", "Янги Дамиетта" сингари номлар тез-тез учрайдиган бўлиб қолди. Бундай номларни Миср четга сотаётган маҳсулотларда ҳам учратиш мумкин. Улар Мисрда сўнгги йигирма йил ичида бунёд этилган, ҳамон бунёд этилаётган янги йирик маданий-маиший ва саноат шаҳарчалари номларидир. Бу ҳаракат Мисрда 1974 йилда бошланган бўлиб, у мамлакатда олиб борилган "очиқ эшиклар"-Ал-Инфитоҳ сиёсати билан боғлиқдир. Айни чоғда бу жараён Муҳаммад Ҳусний Муборак мамлакат президентлигига сайланган 1981 йилдан бошлаб янада тез суръатларда олиб борила бошланди.

Шундай қилиб, Мисрда дастлаб 12 та, кейинчалик яна 6 та, жаъми 18 та йирик маданий-маиший ва саноат шаҳарчалари қад ростлади. 2017 йилга келиб бундай шаҳарларнинг сонини 44 тага етказиш мўлжалланган ва бу борадаги ишлар ҳозирданоқ бошлаб юборилган.

Миср ҳукумати 1998 йил мазкур янги шаҳарчалар инфраструктураларини яратиш учун 7,1 млрд. Миср жунайҳи миқдорида сармоя сарфлаган бўлса, 2002 йилга келиб шу мақсадларга 14 млрд. Миср жунайҳи миқдорида маблағ сарфлаш кўзда тутилган. Зеро, 1999 йилгача мазкур шаҳарчаларда қуриб битирилган ва ишга туширилган индустриал-саноат корхоналар сони 2126 тага етган. Яқин йиллар ичида уларнинг сонини 5566 тага етказиш режалаштирилган. Шунда мазкур корхоналарда умумий таннархи 43 млрд. Жунайҳ бўлган маҳсулотлар чиқариш мумкин бўлади.

Маҳаллий ва чет эллик сармоядорларни янги шаҳарчаларда фаолият кўрсатишга кўплаб жалб қилиш мақсадида улар учун қатор имтиёз ва енгилликлар яратилган. Жумладан, келтирилаётган асбоб-ускуна, техника воситалари, мослама ва механизмлар божхона солиғидан озод қилинади. Янги объектлар бунёд этиш билан бевосита шуғулланаётган сармоядорлар 10 йил давомида қатор давлат ва бошқа солиқларни тўламайдилар ва ҳ.к. Буларнинг бари ҳозирдаёқ ўзининг самарасини бераётир.

САВОЛ-ЖАВОБ ВАРАҚАСИ № 4

____

____

мусобақа қатнашчисининг исми-шарифи, ёши, касб-кори, манзили, телефони

7. Улкан лойиҳалардан бири, ўзига хос "Тинчлик канали" қаердан ўтади?
А) Нил дарёси остидан;
Б) Ўрта Ер денгизи остидан;
В) Сувайш канали остидан;

8. Ҳозирда Мисрда амалга оширилаётган муҳим лойиҳалардан бири:
А) Сувайш канали;
Б) Тушка лойиҳаси;
В) Улкан Асвон тўғони;

Эслатма: савол-жавоб варақасини қирқиб олиб, нотўғри жавобларни ўчирган ҳолда йиғиб юришни, варақалар бешта бўлгач эса, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-бино, 601-604-хоналар, МИСР ЭЛЧИХОНАСИ МАТБУОТ ШЎЪБАСИ "мусобақага" деб жўнатишни унутманг!

ЭСКИ ГАП

ЗАМОНЛАР ИЛЛАТИ

Таҳририятдан: Жадидлар турмушнинг ҳамма соҳасида жамиятнинг ривожланиши учун тўсиқ бўлаётган иллатларга қарши кураш олиб бордилар. "Садои Туркистон" газетасининг 1914 йил 5 ноябрдаги "Қадим жадид орасинда" (кичкина фельетон) ҳажвий савол-жавобда келтирилишича, улар қуйидаги қийинчиликларга қарши кураш олиб борганлар: 1.Дабдабали тўй; 2.Порахўрлик; 3.Ғийбат ва фисқу-фасод; 4.Бачабозлик; 5.Фоҳишабозлик; 6.Қорихоналар; 7.Тилимизда ортиқча араб, форс, татарча сўзларни қориштириб ишлатиш.

Қуйида жадидлар кураш олиб борган порахўрлик ва базм ҳақидаги мақола ўқувчилар ҳукмига ҳавола қилинмоқда.

ПОРАХЎРЛИК КАТТА БАЛО

Ҳукуматнинг тараққиётига монеъ бўлиб, ишларни орқага сурадурғон, обрўсининг кўтарилишига сад бўлбуб тушатурғон сабабларнинг энг каттаси порахўрликдир. Порахўрлиқ битирилмагунча ишни йўлга қўйиш жуда қийиндир. Бизнинг Туркистонда ҳам маҳкамаларимизнинг ҳалигача дуруст йўлға қўйилмай турғонлиғининг сабабларидан бири ҳукумат маҳкамаларимизда ишчи-деҳқонлар фойдаси учун эмас, ўз чўнтаги учун ишлагучиларнинг борлиғидир. Бундай элементлардан ҳукумат маҳкамаларини тозалаш тўғрисида қурултойимизда мўл сўзланиб, кераклик қарорлар берилган бўлса ҳам бу йўлда ҳали кўп иш қилинғунча йўқдир. Қишлоқлардан, овуллардан идорамизга келган додлар кўп жойларда порахўрлиқнинг хийла ёмон бир йўлға кириб қолғонлиғини кўрсатадир. Ҳолбуки эски ҳукумат даврида табиий ҳолға кирган порахўрлиқ ишчи-деҳқонлар ҳукумати вақтида бутунлай битирилиши керак эди. Халқнинг маорифдан узоқлиғидан ва иқтисод тўғриларида орқада қолғонлиғидан чиқиб турғон порахўрлиқ балосига ҳозирғи кундан қатъий чоралар кўрилмаса, бу бало ҳукумат маҳкамаларини ишдан чиқариши кўриниб турғон бир нарсадир. Марказий ҳукуматларимиз порахўрлиқ билан курашга катта аҳамият берган. Марказ ва маҳаллаларда "порахўрлиқ билан курашиш комиссия"лари тузилган. Лекин, комиссия ўзини ишда кўрсата олмай турса керакки, бу кунгача унини чиқармай турадир. Шуни эсдан чиқариш керак эмаски, порахўрлиқ билан курашга ёлғиз комиссиянинг кучи камдир. Бу ишга бутун фирқа ва шўро маҳкамалари, бутун фирқа аъзолари ва тўғриликни суйган ҳар бир киши ёрдамга келиши керакдир. Бу касал билан курашиш чоралари хусусида мажлисларда сўзлаш лозимдир. Бизда бузуқлукни кўруб кўрмасликка урадурғон "туя кўрдингми? — Йўқ" деган сўзга қаттиғ кетган кишилар ҳам оз эмас. Энди бу ишга совуққонлик бўлмасун, хиёнатни кўруб индамасдан қолишни ҳам ҳар ким ўзига катта гуноҳ деб билсин. Пора бергучининг ҳам, пора олғучининг ҳам ҳукуматнинг катта душмани эканлиги англансун. Порағa айланишучи ҳар бир кишининг ҳукуматдан энг катта жазо — ўлим жазоси олишини тушунсун. Мана шундай бўлғон вақтдағина биз ҳукуматимизни ҳам халқни порахўрлик балосидан қутулдира оламиз.

АБДУЛҲАЙ
"Туркистон", 1923 йил 15 феврал

Нашрга тайёрловчи: Эргаш УМАРОВ

Давоми 4-бетда

ҲАМКАСБЛАРИМИЗ

"Давр" муҳаррири

Содиқ Сайҳун:

"РЕЖАЛАР КЎП, ФАҚАТ — АЙТМАЙМИЗ"

Туман газетасининг муҳаррири бошқа ишга ўтди. Аксарият бундай пайтларда муҳаррирлик ўрни бир неча ой, ҳатто бир йилгача бўш туриши табиий ҳолга айланган. Ҳоким бошлиқ бутун раҳбарият ушбу масалада узоқ бош қотирадилар. Бу муҳим амалга даъвогарларни ўз чиғириқларидан обдон ўтказадилар.

Тўрақўрғонда ҳам ана шу муҳим "пост" уч ойча бўш турди. Туман ҳокими Икромжон Нажмиддиновнинг кадр танлашдаги қадами бошқаларникига сира ўхшамас экан. Қабулида ўтирган Содиқ Сайҳун /Тожибоев/га биринчи берган саволи шу бўлди:

— Сиз муҳаррир ўринбосари бўлиб ишлаётгандан бери тўртта муҳаррир редакцияда ишлаб кетибди. Нега редакцияни ўзингиз қўлга олиб қўяқолмадингиз?

Энди Содиқ Сайҳуннинг жавобини эшитинг:

— Аввалги уч номзод олдида мен тажрибасизроқ эдим.

Хуллас, орадан ҳеч қанча вақт ўтмай "Давр" Содиқ Сайҳун имзоси билан чиқа бошлади.

Содиқ Сайҳун дегани ҳазилакам ижодкор, журналистларданмас-да. Бир эмас, ўн олтита китобнинг муаллифи. Дарахтдаги сайроқи қуш тинса тинадики, Содиқ Сайҳун ором билмайди. (Газетадаги янгиликларга кейинроқ тўхталамиз).

У ишни редакциянинг эски биносини бузишдан бошлади. Негалигини яна шоирнинг ўзи билади. Кўпчилик Содиқ Сайҳуннинг уринишини аскияга олиб ҳам юрди. "Бордимкўл қишлоғи Ахсикентдан узоқмас. Шоир бола Ахси тепаликларидан тилла топиб олгандир-да".

Аммо Содиқ Сайҳун ўз ишини билиб, режалаштириб қиладиганлардан эди. 100 кунда янги бино битди. Унга 600 минг сўм атрофида уста пули сарфланди-ю ҳар бир ижодий ходим учун алоҳида шинам хоналар ёнга қолди.

— Дўстларнинг аскиялари тагида оз-моз ҳақиқат бор, - дейди муҳаррирнинг ўзи, - менинг топган тиллаларим — аҳил жамоамиз. Уларнинг фарзандлари, қариндош-уруғлари, дўстларининг ёрдами бўлди. Уй қурилишида халқимизнинг минг йиллар давомида сақланиб келаётган урф-одати — ҳашар бор-ку. Шанба-якшанба кунлари бола-чақамиз билан янги редакциянинг биносини тиклаш учун ишладик. Бу ҳашар нафақат ўзимизни, балки фарзандларимизни, қариндош-уруғларимизни бир-бирларига яқинлаштирди.

Муҳаррирлик амалли, - дейди Содиқ Сайҳун гапида давом этиб, - баъзилар учун амалдир. Менимча, муҳаррирлик ВАЗИФА бўлса керак. Мактабда ўқитувчи ўқувчига вазифа беради. Бола дарс тайёрламаса эртага нима бўлишини билади. Муҳаррир бошлиқ ижодий жамоанинг вазифаси ўқувчининг вазифасидан кўра мураккаброқ. Газетани мен тўкин дастурхонга қиёслагим келади. Дастурхонда хуштаъм таомлар кўп бўлса, меҳмонлар ундан баҳраманд бўлишади. Фотиҳа сўнгида шундай ширин таом тайёрлаган пазандаларга алоҳида дуо ўқилади.

Шу пайтгача деҳқон газетасида ишладик. Энди зиё газетасида ишлашга ўтишимиз керак. Пахтакор ҳам, чорвадор ҳам ўз ишини билади. Бугунги газеталар ҳар бир ўқувчи онгига қандайдир янгилик олиб киришга хизмат қилиши керак. Газетхон мақолани ўқиб, фикрламас экан, демак, биз даврдан ортда қоляпмиз. Ваҳоланки, журналист ҳаётдан олдинда юриши зарур.

Бу — муҳаррирнинг фикрлари. Энди газета саҳифаларига ўтсак. "Давр"нинг тахламларини кўздан кечириб, муҳаррир фикрларини тасдиқловчи саҳифаларни ўқиймиз. "Мактабдош", "Ёшлик", "Саломатлик", "Адабиёт ва санъат", "Инсон ва қонун", "Табиат ва биз" саҳифалари ўқувчи эътиборини ўзига тортади. Саҳифалардаги ўзига хослик жамоанинг ижодкорлигидан далолат беради.

"Саломатлик - чинакам бойлик, Асрай олсак, Ватан чиройлик!" умумий сарлавҳа остида берилган Мирмуҳсин Мирзокировнинг "Эркакнинг иккинчи юраги" мақоласи ўқувчини беэътибор қолдирмайди. Унда инсон саломатлигига оид муҳим масалалар ҳақида сўз боради. "Тўрақўрғонни "Ўзбекистон Бразилияси" дейишади" сарлавҳали мақола ҳам газетхонда катта қизиқиш уйғотиши табиий. "Давр"да одатийликдан чиқиб кетишга катта эътибор берилади. "Адам бар жерге адам гелед" мақола сарлавҳасини ўқиган газетхон дарров шошиб қолади.

Назокат Баҳодированинг ушбу топқирлигини фақат қутлаш мумкин, холос.

— Режалар жуда кўп, — дейди Содиқ Сайҳун. — Унинг ҳаммасини айтиб бўлмайди. Бу ҳам бир ижодий сир-да. Редакция ҳисобидан марказий дорихонанинг ҳисоб рақамига 50 минг сўм пул ўтказиб қўймоқчиман. Иссиқ жонмиз. Жамоамизга кўз тегмасин-у, кимдир оғриб қолиши табиий ҳол-ку. Дори-дармон эса қиммат. Бетоблар тортинмай бундан фойдаланишади. Яна Сирдарёга яқин жойдан икки гектарлик журналистлар боғини ташкил қилмоқчимиз. Хуллас, режаларимиз кўп.

Содиқ Сайҳун ва "Давр" газетасининг ижодий жамоаси ҳақида яна яхши гап-сўзларни давом эттириш мумкин. Бироқ, шакарнинг ози ширин, деганлар.

Маъмур МУСУЛМОНОВ

Наманган

АЖАБО!

ЮНЕСКОнинг маълумотига кўра, Ер юзида 600 миллионта уй мушуги бор экан.

Ўзингни англаб ет!
ҲУРРИЯТ МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА
19 - 25 апрель
16 (169)-сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амирқул КАРИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зокиржон АЛИБЕКОВ
Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 18.00
Буюртма — Г - 225

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Hurriyat kompyuter markazida terildi va sahifalandi. Sahifalovchi: Sh.SAYDALIYEV

ТАШРИФ

ЮЛДУЗ РЕКОРДЧИ БЎЛА ОЛАДИМИ?

Мамлакатимизнинг энг таниқли эстрада юлдузларидан бири Юлдуз Усмонованинг пойтахтимиздаги “Халқлар Дўстлиги” саройида 12 апрелда бошланган марафон концертлари зўр муваффақият билан давом этмоқда. Ҳа, оддий концерт эмас — балки марафон концерт!

Даставвал, концертлар 12 апрелдан 26 апрелга қадар 15 кун давом этиши кўзда тутилган эди. Бироқ, барча билетлар атиги бир неча кун ичида сотилиб тамом бўлди. Талаб эса ошгандан-ошаверди. Натижада, ташкилотчилар 27-30 апрель кунларига яна қўшимча тўртта томоша қўйишга мажбур бўлишди. Қаторасига 19 кун давомида ҳар оқшом саҳнага чиқишнинг ўзи бўладими? Баъзи ўқувчиларда пайдо бўлган “нима бўпти, фонограммани қўйволиб, оғзини очиб тураверади-да” деган фикрлар мутлақо янглиш эканлигини уқтириб қўймоқчиман. Хонанда барча концертлардаги қўшиқларни жонли ижро этади, бу билан чекланиб қолмай, раққос ва раққосалар билан бирга рақсга ҳам тушади.

Юлдуз Усмонова ҳар йили баҳорда деярли 5000 томошабинни сиғдира оладиган “Халқлар Дўстлиги” саройида марафон концертлар бериши анъанага айланиб қолган бўлса-да, бу йилги концертлар кўп жиҳатдан аввалгиларга ўхшамайди. Жумладан, унда илк бор хорижий санъаткорлар ҳам иштирок этишмоқда. Хонандага голландиялик уч нафар қора танли “бэк вокал” аёл қўшиқчи жўрлик қилмоқда. Битта шаҳарнинг энг катта концерт саройида 19 кун давомида томошабинлар билан лиқ тўла залда битта қўшиқчининг концерт бериши ҳамда жонли қўшиқ куйлаши эса дунё миқёсида камдан-кам учрайдиган (балки ҳали бунақаси бўлмагандир!) воқеа ҳисобланади. Ҳар ҳолда, собиқ иттифоқ мамлакатларида бундай воқеа бўлмаганлиги аниқ! Бу жиҳатдан Юлдуз Усмонова республикамиз фуқароларидан биринчи бўлиб дунёдаги турли-туман рекордлар қайд этиладиган “Гиннеснинг рекордлар китоби”га кириши мумкин. Бунинг учун эса Гиннес вакилларини марафон концертларидан огоҳ қилиш ва концертларни кузатиб боришни ташкил қилиш керак.

Юлдузхон билан биринчи суҳбатимиз репетициядан кейин бўлиб ўтганди.

— Репетиция пайтида залда бегона одамлар ўтиришини ҳеч ёқтирмайман, деган эди қаро тер ичидаги хонанда. — Ютуғингни кўролмайдиган, қулай пайт келди дегунча оёғингдан чалишга уринадиганлар истаганча топилади. Мақсадларига эришиш, концертларига халақит бериш учун ҳар қандай йўлга бош уришади. Шундай воқеалар юз берадики, иримларга ишонмаслик мумкин бўлмай қолади. Бугунги репетиция пайтида ҳайҳотдай залда иккита бегона киши ўтирган эди, уларнинг кўзи тегди шекилли, ўзимни ёмон ҳис қилдим. Улар ҳайдаб чиқарилганидан кейингина ўзимга келдим”.

19 кун давом этадиган концертларга 100.000 га яқин томошабин тушиши, концертдан йиғиладиган тушум тахминан икки юз миллион сўмни ташкил қилиши кутилмоқда.

Бундан бир неча кун аввал Юлдуз билан концертдан кейин яна учрашиб, бир қатор саволларимизга жавоб беришини илтимос қилгандик, бажонидил рози бўлди.

— Концерт ўрталарида томошабинлар кетма-кет сизга гул олиб чиқишди ва “гул қабул қилиш” маросимига тахминан 7-8 дақиқа вақт кетди. Гул тақдим қилганларнинг аксарияти ёш болалар эканлигининг сабаби нимада?

— Ёш болалар анча қизиқувчан бўлишади. Катта ёшдагилар эса, чамаси, соқчиларим йўлларини тўсиб қўйса хижолат бўлиб қолишдан қўрқиб, тортинишса керак.

— Гуллар ичида таклифномалар ҳам бўладими?

— Бўлади, лекин таклифномаларни ҳеч қачон ўқимайман.

Қизиқларини ёрдамчиларим айтиб туришади.

— Концертда неча киши хизмат қиляпти?

— 8 созанда, 30 нафар рақсчи, техник ходимлар — ҳаммаси бўлиб 175 га яқин киши.

— Голландиялик “бэк-вокалчилар”нинг хизмат ҳақи қанақа бўлади?

— Улар холис хизмат қилиш, Ўзбекистонни кўриб, меҳмондўст халқимиз билан танишиш учун келишган. Пул ҳақида умуман гаплашилмаган. Шундай бўлса-да, қуруқ жўнатмаймиз.

Мен концерт пайтида Юлдузнинг қора танли ҳамкорларини ҳам суҳбатга тортдим. Уларнинг орасида Дебби Шрайдер анча гапга чечан чиқиб қолди. “Мен оқ танлига ўхшаганим билан, баданимда ҳабаш қони ҳам бор”, — деди кулиб Дебби. — Умуман олганда, ҳабашларни шоколадга ўхшатишади, уч хил шоколад ранглиси бўлади. Менга ўхшаганларини “оқ шоколад ҳабаш” дейишади. Каролин Дест “ўртача”, яъни “сут-ранг шоколад ҳабаш”, Марион Рейнголд эса “ҳақиқий, қоп-қора шоколад ҳабаш”.

— Юлдуз, нега концертларингиз икки бўлимдан иборат эмас? Ахир, антракт пайтида томошабинлар ўзаро фикр алмашиши, буфетда ул-бул нарса тамадди қилиб, маданий ҳордиқ чиқариши мумкин-ку?

—Биласизми, ўзбек аёллари концерт учун зўрға вақт топиб келишади.

Агар ўртада танаффус берсангиз, уйида ёлғиз қолган бола-чақаси эсига тушиб, “кетаман”га тушиб қолади, хаёли тарқалади. Бундан ташқари, антрактдан кейин томошабинни яна жалб қилиш анча куч талаб қилади. Қанийди, кишиларнинг шароити кўтарса-ю, концертлар антрактли бўлса!

— Сурункали 19 кун давом этадиган концертлар сизни толиқтириб қўймайдими?

Концертга жисмоний тайёргарликни 3-4 ой аввалдан бошлайман. Гимнастика залида қўл-оёқларни мустаҳкамловчи (фитнесс) машқлар бажараман, таэквондо билан шуғулланаман.

Энг катта кучни эса зални лиқ тўлдириб, менга термулиб ўтирган томошабинларимдан оламан.

— Марафон-концертлар яна неча йилгача давом этади?

— Аллоҳ куч-қудрат берса ва томошабинлар қўллаб-қувватлаб турса давом этаверади.

— Марафон-концертларингиз “Гиннеснинг рекордлар китоби”га кирар эмиш, деган гаплар бор. Шундай бўлишига ишонасизми?

— Айрим танишларим бу ҳақда менга ҳам гапиришди. Бундай обрў ҳар кимга ҳам насиб қилавермайди. Қолаверса, буни мен ҳал қилмайман.

Ўзбекистон халқ артисти, Олий Мажлис депутати Юлдуз Усмонова “Гиннеснинг рекордлар китоби”га кириш-кирмаслигидан қатъи назар, битта саҳнада узлуксиз концерт бериш бобида мамлакатимиз чемпиони бўлгани шубҳасиздир! “Соғинтириб яшагиси келадиган” хонанданинг марафон-концертлари 2000-йилда республикамиз маданий ҳаётидаги энг катта воқеалардан бири бўлиб қолади.

Бахтиёр ШОҲНАЗАРОВ
суҳбатлашди

P.S. Билети йўқ томошабинлар диққатига! Ҳар йилгидек, сарой атрофида айланиб юрадиган ҳожатбарор кимсалардан икки баравар нархига билет сотиб олишингиз мумкин.

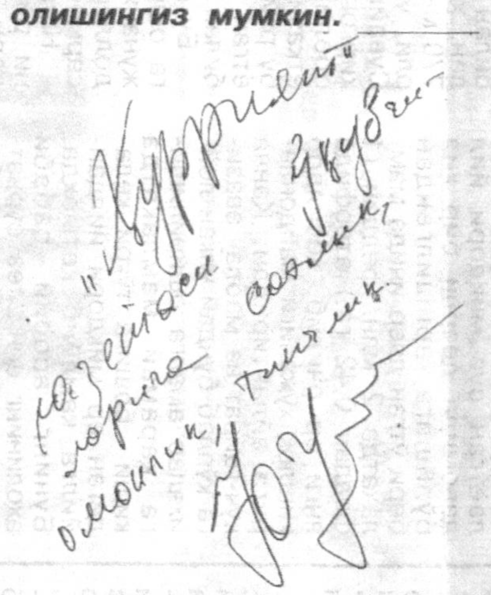

Жавоб

ИҒЛОН БЕРГАН “ЎзАС”

“ЎзАС”, 31 март,
“Ҳуррият”, 5 апрель,
“Ўз АС”, 14 апрель

Қўшни таҳририят ишга таклиф эълон қилдию, биз балога қолдик. “Ўзбекистон адабиёти ва санъати”нинг бош муҳаррири қабулига киролмаётганлар биздан нажот кутиб, эшигимизнинг туруми бузишмоқда. “Ҳуррият”да ўзи келди-кетди демократия чўққисига етган: котиба ярим кун келадию жойида ўтирмайди, бош муҳаррирни учратиш амримаҳол, масъул котиб ҳам кейинги кунларда ўзидан ортмай қолди. Тағин нима эмиш? “Ҳуррият”чилар “ЎзАС”даги 30 минг сўмлик маош белгиланган штатга илиниш учун воситачилик қилсин эмиш!

Тавба! Кимсан “ЎзАС” шундай штатга ходим ёллашни биздан сўраб ўтирармиди?! Девор-дармиён қўшнилигимиз рост, лекин қўшнинининг қозонида қайнаётган масаллиққа мўралаш одати йўқ бизда. “Ҳуррият”нинг дастлабки сони айни “ЎзАС”нинг шу тор йўлагида йўргаклангани ҳам рост. Бироқ, ўша ҳимматларини юзимизга солавермай, ҳамон ота-оналик даъвоси сақланган экан, раҳмат, бу боши берк тор йўлакда биқиниб қолиб кетмаслигимиз хусусида ҳам бир қайғуриб кўришсин. Тўғри-да, аччиқ ичакдек тор ва боши берк йўлакда ишлаб, ҳур фикрни ўстириш, авомнинг эс-ҳушини забт этиш, нима, бўёқчининг нилими?! Яхши ният билан бизни йўргаклашда бош қўшибди, “Ҳуррият” деб ном берибди, тасанно, чинакам ҳурлик кенгликларида қанот ёзиб учишимизни истасангиз, ўз ҳолимизга қўйинг, йўргакнинг боғичларини пеш қилаверманг! Боши берк кўча... э, йўлакда дамқисди қилмай, дурустроқ уй-жой солиб беринг! Шартми, етти иқлимга жар солиб ишга таклиф этиш?! “Ўз АС” шунчалик топармон-тутармон бўлиб кетган экан, маош устига маош қўшавермай, ходимларини хорижга жўнатавермай газитни 8 саҳифали қилиб чиқарсин! Биз шатир-шутур қилиб айтолмаган гапларни юрак ютиб ўзлари ёзсин!

“Бўйни узун — тили узун” деб пайров қилишганига ўлайликми?! Ҳо-ой, қўшни, оғзингизга қараб гапиринг-а, бўйни узуннинг тилини калта қилиб қўйишнинг қийин жойи йўқ, озмунча тили узуннинг бўйни қирқилиб кетгани, ўтмишда?

Ё, пирим-а! Иғлоннамога ҳам, ҳамсоячиликка ҳам кўз тегмасин-а!..

“Ҳуррият”чилар

АБДУЛЛАНИНГ “ОШИ”

Яқинда бир юмуш юзасидан водий бўйича мухбиримиз М.Муслмоновни қидирдик, денг. Дастлаб ҳамкасбимизнинг уйига — Попга қўнғироқ қилдик. Гўшакни кўтарган янгамиз айтдики: “Шаҳарга кетди, Фарҳод Йўлчи билан учрашаман, деб...”

“Наманган ҳақиқати”га — Фарҳод Йўлчига сим қоқдик. Жавоб шундай бўлди: “Ҳозиргина Андижонга ўтиб кеттила...”

Орадан икки соатлар ўтказиб, Андижонга — М.Мусулмонов учраши мумкин бўлган жойларга қўнғироқ қилдик. Топилса, қани! Бир неча уринишлардан сўнг аниқладикки, Фарғонага — “Адолат йўли” газетаси таҳририятига жўнади.

“Адолат йўли”нинг телефон рақамларини тердик. Овози қўнғироқдек қиз саломимизга алик олиб, мушкулимизни анча осонлаштирди:

— Мусулмонов ака келиб, маъсул котибимиз Абдулла Содиқ билан ош

егани кетишди...

Баттар хунобимиз ошди: жуда зарур пайтда думини тутқазмайди, хумпар, кераксиз пайтда эса кунига икки-уч бор телефон қилавериб қулоқ-миями ейди...

“Адолат йўли”нинг овози қўнғироқдек қизи бало экан: бир соат нари-берисида Мусулмоновни топиб, йўқлаётганимизни билдирибди.

Шомга яқин М.Мусулмонов қўнғироқ қилди:

— Аллў, ким бу? Зокир? Шерзод? Турсунали? Абдураҳмон? Ким...

— Қулоқ сол-э, ошхўр, — деди гўшакни кўтарган Ҳабибулло Абдулмажид —

Қаёқда юрибсан?

— Тонг саҳар йўлга чиқиб, Наманганга келдим, кейин Андижонга ўтиб

фалончи-фалончилар билан учрашдим, ҳозир Фарғонадаман...

— Ошхўрлик қиляпсанми?

— Ҳа, Абдулла Содиқ чойхонага ош заказ қилган экан...

— Уят, Мусулмонов, ҳар сафар баҳонанг битта: “Абдулла ош бераётган эди”

— Йў-ўқ, гапим рост... ишонинг...

...Ўшанда ишонмаган эдик, Абдулла Содиқнинг ҳар ҳафта ош беришига!

Рост бўлиб чиқди: шоир тушмагур янги шеър ёзгани куни эртасига яқинларининг чойхонага чақириб, ош берар экан, турган гап, қиттай-қиттайи билан...

Меҳмондорчилик эвазига ошхўрларга битта шарт қўйилар экан: Абдулланинг янги шеърини диққат билан эшитиш!

Бизнинг мухбир Мусулмонов эса ашаддий ошхўр... тфу, шеърият мухлиси...

Ушбуни нимага ёздик?

Гап шундаки, Абдулла Содиқнинг зўр шоирлиги-ю ажойиб меҳмондўстлигига шубҳа қилган ҳамкасабаларимиздан бири “воқеани жойида” ўрганиш учун Фарғонага кетганди. Икки ҳафтадирки, ундан дарак йўқ. Шу боис шоир дўстимиз Абдулладан би-ир илтимосимиз бор:

Илтимос, Абдуллажон, икки кунгина шеър ёзмай туринг, ё ёзсангиз ҳам меҳмонингизга ўқиманг, ҳамкасбимиз Тошкентга йўлга чиқсин тезроқ... Мабодо, ушбумиз кўнглингизга озор етказса, хафа бўлманг: ҳеч кимга ўқиб бермаган шеърингизни “Ҳуррият”да чиқарамиз. Бунинг эвазига чойхонага палов буюриш шарт эмас...

Турсунали АКБАРОВ

Муҳтарама Зуҳра ТУРДИЕВА ва Фотима ОРИПОВА!
Сизларни 19 апрель - туғилган кунингиз билан чин қалбимиздан табриклаймиз. Сизларга соғлик, узоқ умр ва бахт тилаймиз.
Жиянларингиз Шерзод, Махсума, синглингиз Мадина, куёвингиз Фурқатжон

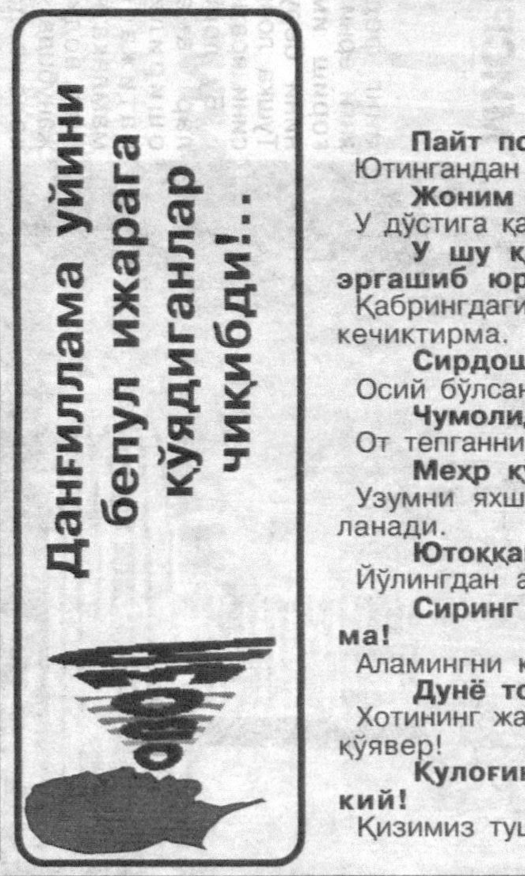

ЁН ДАФТАРДАН КЎЧИРМА

Пайт пойлаб ҳурган итдан қўрқ!
Ютингандан эмас, яланиб тонгандан қўрқ!
Жоним ҳовучимга келди!
У дўстига қалампир сепилган атиргул тутди!
У шу қадар ақллики, фаросат ортидан эргашиб юради!
Қабрингдаги дўстингдан ҳам кечирим сўрашни кечиктирма.
Сирдошингга суянма!
Осий бўлсанг ҳам одил бўл!
Чумолидан кўп нарса ўрганаман!
От тепганни дев силайди!
Меҳр қўйсанг, бўжғун ҳам гўзал!
Узумни яхши кўриш хомтокни билишдан бошланади.
Ютоққандан тутоққан ёмон!
Йўлингдан адашсанг-да, тилингдан адашма!
Сиринг фош бўлса, сирдошдан ўпкалама!
Аламингни кайфга тўнкама!
Дунё тор кўринса, тоғдан боқ!
Хотининг жаврайверса, булбул сайрашига йўйиб қўявер!
Қулоғинг совуқ қотса, оёғингга пийма кий!
Қизимиз тушган хонадон — қалбимиздаги жон!
Осмон тўла юлдузлар — меҳр чироқларидир!
Лабинг ширасидан томган қатрангни аяма!
Мактабим ёнидан қўлим кўксимда ўтаман!
Эгасини қопган итни мақтадинг!
Субутни субутсиздан ўргандим!
“Хўп-хўп”дан қўрқ!
Шеър ёзмасанг ҳам шоир бўл!
Бойлигингга керилсанг, қиз чиқар!
Қудаларинг бор даврада тилингни тий!
Ўғли борнинг кўзи — қизда, қизи борнинг кўзи – йигитда!
Жаҳли келдими, қаҳри келдими — сездирмайдигандан қўрқаман.
Ҳаёт — қимор, биз — қиморбозлармиз!
Шукрки, мўрилар тугул тандирларимиздан ҳам тутун чиқмайди.
Тўнкани шамол учирса, ўпкани осмонда кўр.
Гапнинг калтаси, тегирмончининг халтаси яхши!
Эчки билан серкани фарқлолмайди-ю, фермер!
Қудангни қудангга солиштираверма!

Нуриддин БОБОХЎЖАЕВ

БОШҚОТИРМА

Тузувчи: Анвар МИРЗАЕВ

Бошқотирманинг турлари кўп: италянча, эстонча, инглизчая, венгерча ва ҳоказо... Қуйидаги бошқотирма эса ҳақиқий “ўзбекча” саналади. Катаклардаги ҳарфлар рақамлаштирилган бўлиб, топилган жавоб сўзлар рақамдан рақамгача катакларга жойлаштирилади.

1-7.Ўзбекистондаги шаҳар.
1-11.М.Шайхзода асари.
1-3.Тоғ жинси.
2-3.Иссиқ овқат.
4-7.Қишлоқдан фарқланиб турувчи аҳоли яшайдиган жой.
8-11.Мумтоз адабий жанр.
10-13.Африкадаги давлат.
11-13.Эркаклар исми.
10-15.Аёл подшоҳ.
14-20.Республикамиздаги ёшлар жамғармаси.
14-16.Керагидан оз.
14-18.Ҳар жиҳатдан тўкислик.
16-18.Йирик шохли уй ҳайвони.
17-20.Республикамиздаги туман.
19-21.Ўзбек адабиётидаги Охунбобоев ҳақида яратилган роман.
20-25.Ўқувчи.
20-24.Қатъият билан қилинадиган сўров.
22-24.Жонзотдаги қисм.
24-27.Нарсанинг қиймати.
24-29.Излаган чора топар, изламаган — ...? (мақол).
27-29.Энг мўътабар зот.
27-28.Қисқа бир замон.
28-32.Юнгдан босиб ишланган палос.
28-30.Нарсага сингиган сув.
32-34.Иккига бўлинмайдиган сон.
33-34.Ранг.
33-3.Республикамиздаги дам олиш маскани.
36-38.Хитойнинг бошқа бир номи.
37-38.Қушлар қароргоҳи.
38-40.Дунёдаги энг узун дарё.
38-44.Миср гули.
41-43.Бошқирдистон пойтахти.
43-45.Ҳашарот.
43-46.Сув иншооти.
46-48.Ибн Сино асари.
48-50.Кесилган новда.
50-52.Сопол идиш.
35-36.Кучсиз,нимхуш ранг.
4-36.Жисмоний қувват.
53-36.Рақам.
6-38.Дастурхон кўрки.
32-52.Иморат қисми.
55-52.Немис физиги.
40-12.Кашмир адабиётидаги “муҳаббат” жанри.
29-49.Иш-ҳаракатнинг охири.
57-49.Мусиқа нота товуши.
43-15.Қардош Қозоғистон сатирик журнали.
47-23.Акадан кейинги фарзандлар.
45-21.Билан сўзининг бошқа формаси.

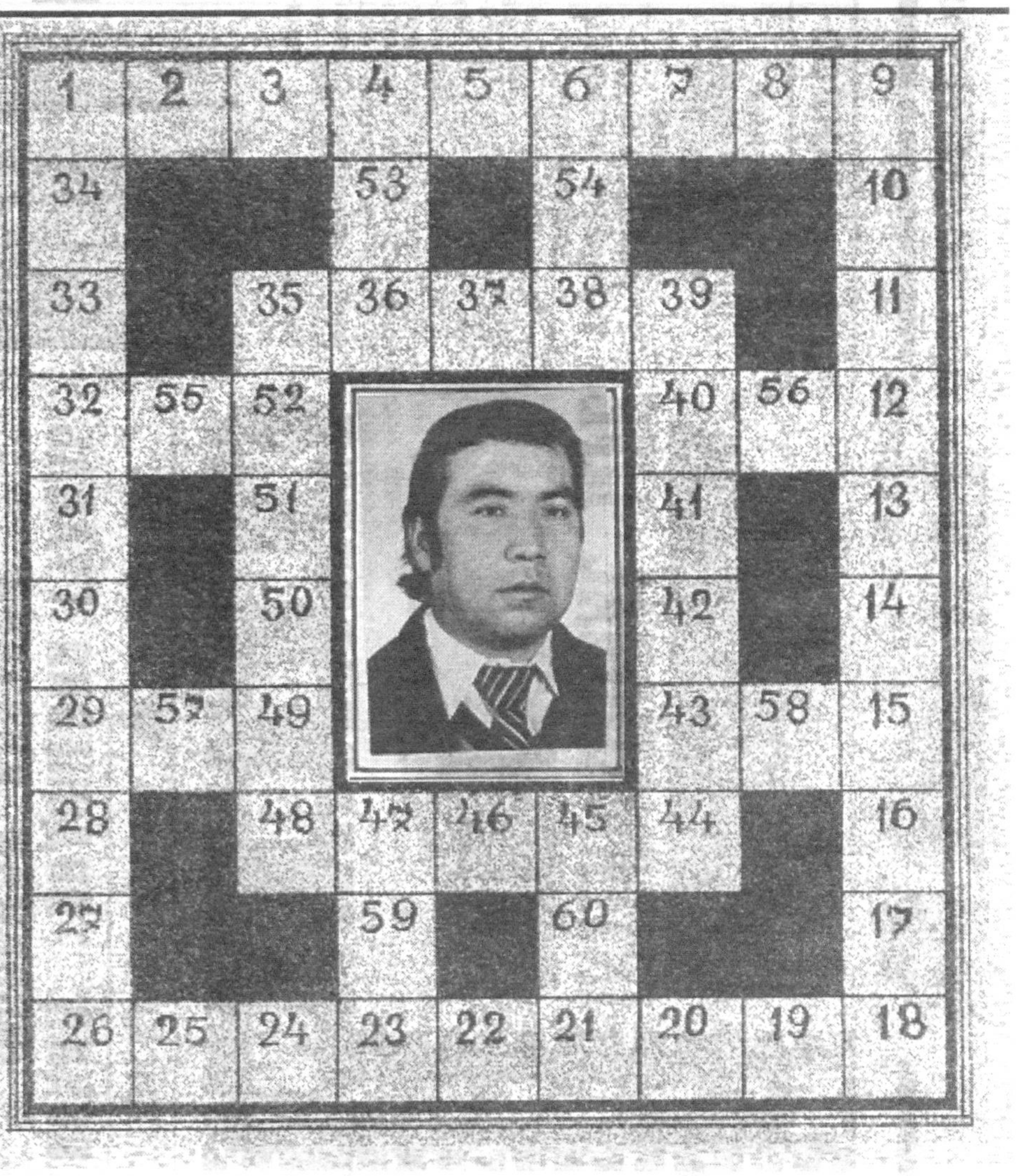

Шов-шув!

АВТОЭКСТРАСЕНС АЁЛ

Сарғузор қишлоғига кетган мухбиримиз илтимосини инобатга олиб унинг сафар муддатини яна икки ҳафтага узайтирдик. Зеро, ундан бир-биридан ажойиб хабарлар келиб турибди.

Вазиятдан қутулиш учун уларнинг ҳаммасига табассум билан қараган ҳолда, шўх-шўх гаплардан, латифалардан айта бошладим. Албатта, бу гаплар ўзимга ёқмаётган бўлса-да, ҳожатталабларга жуда маъқул тушаётганга ўхшарди. Тўғрироғи, улар ўзларини шундай кўрсатишга ҳаракат қилаётгани шундоққина юз-кўзларидан сезилиб турарди. Лекин бунга нима мажбур қилаётганига ҳеч ақлим етмади.

Шунда қорачадан келган бир йигит ёнимга келиб:

— Сан ман дўст, бўлади, — деди дабдурустдан ва қўлини мен томонга узатди.

— Албатта, — дедим мен унга, қўлини сиқарканман, — бу юртга яхши ният

билан келган ҳар бир инсон бизнинг дўстимиз ҳисобланади.

— О, оке, ман Қувайт. Биз динар бор, — деди у қандайдир ҳаяжонланиб.

Мен, ҳойнаҳой, бунга ҳам сўм керак бўлса керак. Бўлмаса, танишганимизданоқ пул ҳақида гапирмасди, деб ўйладим ичимда. Кейин унга:

— Биламан, сизда нафақат динар, балки нефть ҳам мўл, — дедим ўзимни

пул ҳақида гапирганини билмаганга олиб.

— Яхши, яхши, бор, бор, — унинг кўзлари ёниб кетди, — боради?

— Албатта, ниятим бор. Ўзиям жуда гўзал жойлар бўлса керак.

— О-о, — деди у бош бармоғини тепага қилиб.

— Қизлари-чи, уларам-а, кетворган бўлса керак.

— Ха-ха-ха, ман топади, яхши топади. Гўзал топади, — деди у хушчақчақлик билан.

— Унда икки марта борганим бўлсин.

— Оке, ман дўст, сан дўст, — деди у ва қаторнинг боши томонига қараб, — модмозель экстросенс узбек уртак яхши кўради.

Мен ҳеч нарсага тушунмай унга қарадим. У буни дарров англади шекилли:

— Сан ман уртак айтасан, оке.

— Эй, шунақами? Оббо дўстимай, — дедим унга кулиб, — биласанми,

бизда таниш-билишчилик деган нарса умуман йўқ. Ундан кўра уйингга меҳмон бўлай, тўрга чиқиб ўтирай, ёки Самарқандними, Тошкентними томоша қилдир дегин, жоним билан хизмат қиламан.

Лекин бунга ҳеч иложим йўқ.

Унинг кулиб турган юзи бирдан ўзгарди. Менга пешонасини тириштириб бироз қараб турди-да:

— Тукта, —деб биздан беш метрча нарироқда турган пачоқ “Мерседес-600”

машинаси томонга қараб югуриб кетди.

Машинасининг эшигини амал-тақал қилиб очгач, ундан қоп-қора чемодан

олиб менинг ёнимга келди-да уни қўлимга тутқазди.

— Нима, бу? — сўрадим ундан. У:

— Якши, оч, — деди.

— Йўқ, мен ҳеч қачон бировнинг нарсасини очиб кўрмайман. Умуман

бунақа нарса табиатимга тўғри келмайди, — дедим.

— Энди саники, оч, якши, — деди у яна боягидай кулиб.

Сарғузор қишлоғидан Акбар ШОҲ
“Ҳуррият” учун махсус тайёрлади

(ДАВОМИ БОР)